

การประเมินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านคลองยาง ตำบล หนองสาหร่าย
อำเภอ ปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544
ISBN...

คำนำ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคลองยาง ตำบลหนอง
สาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ตามนโยบายของรัฐบาลซึ่งมอบหมายให้บัณฑิตกอง
ทุนหมู่บ้านซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่และเป็นผู้ซึ่งได้รับทุนการศึกษา ให้ศึกษาหลักสูตร
ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการเป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินโครงการ

ผู้ประเมินโครงการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า สารนิพนธ์ฉบับนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อโครงการ
กองทุนหมู่บ้านคลองยาง และต่อรัฐบาลที่จะนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านคลองยางต่อไป

(นายสิทธิพร แก้ววิสัย)

25 สิงหาคม 2545

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

บทคัดย่อ

สิทธิพร แก้ววิไลย : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านคลองยาง
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร. อรรถพร วราอัศวปติ

ISBN

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่ให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมืองจัดตั้งกองทุนและได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลาหนึ่งจึงได้มีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยให้บัณฑิตกองทุนเป็นผู้ประเมินซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประเมินคือ เพื่อให้ทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านคลองยางว่าบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดไว้หรือไม่และเพื่อให้ทราบปัจจัยด้านบวกด้านลบที่มีผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามตัวชี้วัดที่กองทุนหมู่บ้านกำหนดหรือไม่โดยใช้ชีพชีโมเดลเป็นรูปแบบในการประเมิน และใช้ บรร.1-บรร.12 เป็นเครื่องมือในการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสังเกต จดบันทึก การสัมภาษณ์ และการจัดเวทีชาวบ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกองทุนหมู่บ้านคลองยาง ชาวบ้านเขียนโครงการขอู้ไม่ได้เนื่องจากขาดความเข้าใจและไม่เข้าใจหลักเกณฑ์ในการอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการ สมาชิกต้องการกู้เงินจำนวนมาก ๆ แต่ได้น้อย และต้องการเงินสดมากกว่าการโอนผ่านธนาคาร ในด้านการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนเป็นไปด้วยดีเนื่องจากเป็นผู้ที่เคยผ่านงานด้านบริหารมาแล้วและเป็นผู้ที่เสียสละเวลาเพื่อส่วนรวม ชาวบ้านได้มีการพึ่งพาตนเองเช่นกระบวนการสรรหาคณะกรรมการกองทุน การร่างระเบียบ กองทุนซึ่งมีการประชุมทุกเดือนเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน การเกิดกองทุนหมู่บ้านคลองยางขึ้นได้นั้นเริ่มจากชาวบ้านมีความสามัคคีร่วมมือกันประสานงานจัดตั้งกองทุน และมีความต้องการอยากให้มีกองทุนเกิดขึ้นเพื่อที่จะได้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพ อีกทั้งคณะกรรมการกองทุนก็มีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนและมีความพร้อมและความเต็มใจที่จะเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน มีชาวบ้านสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับมีการวางแผนจัดสรรผลประโยชน์จากกองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านทั้งพัฒนาคนและพัฒนาสิ่งแวดล้อมปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านคลองยาง บรรลุเป้าหมายได้แก่ ลักษณะความเป็นอยู่แบบเครือญาติกันทั้งหมู่บ้าน ซึ่งก่อให้เกิดความรักใคร่ปรองดองทุกครอบครัวมีอาชีพและมีรายได้ที่จะเลี้ยงครอบครัวได้อย่างพอเพียงโดยไม่มีการ

อพยพย้ายถิ่นไปทำงานที่อื่นทำให้เกิดความอบอุ่นและความสุขภายในครอบครัว ประกอบกับผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้นำมีความเสียสละ มีคุณธรรมและมีความยุติธรรมเป็นที่เคารพรักของชาวบ้าน ปัจจัยด้านลบ ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านคลองยาง ได้แก่ หนี้สินเดิมของชาวบ้านก่อนที่จะมีกองทุนเงินล้านเข้ามา เช่น หนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์ (รกส.) และหนี้นายทุนนอกระบบ โดยเฉพาะหนี้สินเดิมของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน เกิดการสร้างองค์กรเครือข่ายเชื่อมโยงการเรียนรู้ ระหว่างกองทุนหมู่บ้านคลองยาง และกองทุนหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลหนองสาหร่าย โดยมีคณะกรรมการระดับอำเภอ และบัณฑิตตำบลหนองสาหร่าย ร่วมกันจัดเวทีระดับตำบลเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และการแก้ปัญหาร่วมกันของตัวแทน ชาวบ้านในตำบลหนองสาหร่ายและตัวแทนคณะกรรมการกองทุนแต่ละหมู่บ้าน ตัวชี้วัดความ เข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้านคลองยาง มาจากความซื่อสัตย์ต่อตนเองไม่มีการคดโกงกันภายในหมู่บ้าน โดยเฉพาะเรื่องการชำระหนี้ การที่ประชาชนในหมู่บ้านมีงานทำ มีรายได้ทุกครอบครัวทำให้ศักยภาพด้านฐานะการเงินของชาวบ้าน มีความมั่นคง การมีความเป็นอยู่แบบเครือข่ายทำให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสภายในหมู่บ้านก่อให้เกิดความสามัคคีซึ่งเป็นผลให้กองทุนหมู่บ้านมีความเข้มแข็งและยั่งยืน ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้กู้เงินไปสามารถลงทุนประกอบอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้นในครอบครัว ทำให้เกิดการจ้างงานขึ้นในหมู่บ้านสมาชิกสามารถปลดปล่อยหนี้สินได้หมด โดยเฉพาะหนี้สินเงินกู้นอกระบบผลประโยชน์จากกองทุนไว้ให้สมาชิกกู้ยืมต่อไปในอนาคต ผลกระทบโดยอ้อม มีเงินทุนเวียนภายในหมู่บ้านเกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยนอุดหนุนเกื้อกูลกันก่อให้เกิดความผาสุกในทุกครอบครัว ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศอีกระดับหนึ่ง

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมที่ปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

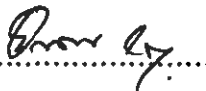
อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมิน
โครงการ ของสำนักวิชาการเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

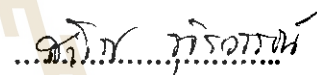
.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ วราอัสวปติ)

กรรมการสอบ

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ วราอัสวปติ)

.....

(อาจารย์ ดร.สาโรช รุจิรวรรณ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและ
การประเมินโครงการ

.....

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่..... 8 ๓.๕ 2545
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- รองศาสตราจารย์. ดร.อรรถพร วราอัศวปติ และ อาจารย์.ดร.สาโรช รุจิวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์
- คุณพิกุล ประดับศรี อาจารย์นิเทศก์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชา

เทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ

- คุณฉัฐสิริ ลอยสนั่น พัฒนากรดับลหนองสาหร่าย ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่และสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน

- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกและขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

สิทธิพร แก้ววิสัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค

บทที่ 1. บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
1.3 กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
1.4 วิธีการดำเนินการ.....	5
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	5

บทที่ 2. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	7
2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	8
2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	11
2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	12
2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	13
2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	19

2.7 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	20
2.8 หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล.....	21
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
3.1 วิธีการประเมินโครงการ.....	29
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	37
3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ.....	38
3.4 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	49
4.2 ผลการประเมินบริบทระดับประเทศ.....	50
4.3 บริบทระดับท้องถิ่น.....	52
4.4 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	57
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุป อภิปรายผล.....	69
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	72
บรรณานุกรม.....	73
ภาคผนวก	

บทที่ 1

1. หลักการและเหตุผล

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - ฉบับที่ 7 นั้น แม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือ เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่ก็ยังมีปัญหาในการกระจายรายได้สู่ประชาชนไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่นตามมาอีกมาก เช่น ค่านิยมด้านวัตถุ สังคมไทยกลายเป็นสังคมบริโภคนิยม เกิดปัญหาสังคมต่างๆ เช่น ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อาชญากรรม สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอ เพราะการอพยพแรงงานไปหางานต่างถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือการหนีสังคมชนบทเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวพบว่าแนวคิดในการพัฒนามุ่งเฉพาะด้านเศรษฐกิจด้านเดียวนั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องพัฒนาสังคมแบบบูรณาการ โดยพัฒนาด้านสังคม การเมือง การศึกษาวัฒนธรรม และสิ่งที่สำคัญคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ประชาชนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาได้ จากวิกฤตที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งตนเอง ได้อย่างเหมาะสมและมากที่สุด เพื่อบูรณ์ให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 จึงได้ปรับปรุงเป้าหมายเป็นการพัฒนาเป็น “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ปรารถนาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ รัฐบาลยุคปัจจุบัน โดยการนำของ ฯพณฯ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้เห็นความจำเป็นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองของชุมชนหมู่บ้านจนเกิดความเข้มแข็งในชุมชนหมู่บ้าน จึงมีนโยบายเร่งด่วนได้แถลงต่อรัฐสภาถึงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน ซึ่งรัฐบาลได้ใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของ ประชาชน สิ่งที่สำคัญอีกประการ หนึ่งที่มี การจัดตั้งกองทุนนี้ก็คือ ประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ ภูมิปัญญาและศักยภาพ สำหรับก้าวสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย

จากความร่วมมือของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อประสิทธิภาพการบริการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยรัฐบาลต้องการให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเข้ามาศึกษาเรียนรู้ เพื่อทำหน้าที่ประเมินและส่งเสริมการดำเนินงานของกองทุนดังกล่าวในหมู่บ้านของตนให้มีความยั่งยืน ทั้งนี้โดยให้มีการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับกองทุน ตลอดจนการสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นตนเอง

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง
3. เพื่อทราบว่าสมาชิกผู้กู้เงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้นำเงินที่กู้ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

นักประเมินคนสำคัญที่สร้างแบบจำลองซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการได้แก่ Tyler , Cronbach , Scriven , Stake , Aikin , Hammond , Provus , Stufflebeam เป็นต้น

Tyler' Goal Attainment Model เป็นแบบจำลองที่ยึดจุดมุ่งหมายเห็นหลักในการประเมินความสำเร็จของโครงการ โดยการตรวจสอบผลผลิตของโครงการว่า ได้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งได้หรือไม่เพียงใด

Cronbach 's Evaluation Model เป็นการรวบรวมข้อมูล และการใช้สารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดโครงการ ทางด้านการเรียน การสอน ซึ่งแบ่งการตัดสินใจเป็น 3 ด้าน คือ รายวิชา นักเรียน รายบุคคล และการบริหารจัดการโรงเรียน โดยกล่าวเพิ่มเติมถึงการประเมินโครงการไม่ควรประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่านั้น ควรประเมินผลข้างเคียงของโครงการด้วย

โดยเฉพาะการค้นหาข้อบกพร่องของโครงการ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ

Scriven 's Evaluation Model กล่าวไว้ว่าการประเมินโครงการนอกจากการประเมินตามวัตถุประสงค์แล้ว ยังต้องคัดเลือกข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผลผลิตโดยตรงและผลกระทบอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการโดยนักประเมินจะมีอิสระในการดำเนินงาน

Stake 's Countenance Model การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง แล้วนำมาจัดให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อบรรยายและตัดสินคุณค่าโครงการที่ ต้องการประเมิน โดยเน้นการบรรยายสิ่งที่ถูกประเมินให้ชัดเจน การประเมินโครงการในแนวคิดนี้ มีลักษณะเป็นการประเมินเพื่อตอบสนอง (Responsive Evaluation) ซึ่งต้องอาศัยการบรรยาย และการตีความข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นระบบ

Alkin 's Concepts of Evaluation กระบวนการคัดเลือกประมวลผลข้อมูลและ จัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอต่อผู้ตัดสินใจในการกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ ลักษณะของการประเมินแบบนี้นักประเมินทำหน้าที่เป็นผู้จัดหาและเตรียมข้อมูลแล้วสรุปรายงาน ให้ผู้ตัดสินใจได้ทราบเพื่อหาทางเลือกที่เหมาะสมเกี่ยวกับโครงการต่อไป

Aammond 's Concepts of Evaluation แนวคิดนี้เป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎี การประเมินร่วมกับทฤษฎี การจัดการในการประเมินโครงการ เพื่อพัฒนาโครงการซึ่งจะทำให้โครงการดำเนินการไปได้อย่างมั่นคง โดยเน้นการหาความแตกต่างระหว่างผลงานกับมาตรฐาน ผู้ดำเนินโครงการต้องมีส่วนร่วมในการประเมินทุกขั้นตอน

Stufflebeam 's CIPP Model ดำเนินการประเมินควบคู่ไปตั้งแต่ทำโครงการจนสิ้นสุดโครงการ โดย สตีฟเฟลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “ เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่” (Evaluation is process of delineating, obtaining and using information for judging alternative decision)

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ชิปโมเดล”

รูปแบบของการประเมินโดยใช้หลักเหตุผลทั่ว ๆ ไปอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจและแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใด ๆ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้คือ

4. วิธีดำเนินการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เก็บจากการสำรวจพื้นที่ที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์คือ
 บร.ทั้ง 12 บร. และแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบด้วยตัวเอง

บร.1 คือ แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน

บร.2 คือ แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

บร.3 คือ แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและ ชุม
 ชนเมือง

บร.4 คือ แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน

บร.5 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บร.6 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บร.7 คือ แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะ
 ของประชาชน

บร.8 คือ โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

บร.9 คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์

บร.10 คือ แบบสรุปบทเรียนชุมชน

บร.11 คือ แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

บร.12 คือ การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

ข้อมูลทุติยภูมิ (Second data) ข้อมูลจากส่วนราชการ, เอกชน, ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณ คือ ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นตัวเลข (asempirical
 research where the data are numerical) โดยที่คำถาม สมมุติฐาน กรอบแนวคิดและวิธีการวิจัย
 ได้รับการออกแบบและกำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ

เชิงคุณภาพ คือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นรายละเอียดเรื่องเล่าและ
 คุณลักษณะต่างๆ ในเชิงลึกที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวเลข ซึ่งให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น
 และการปรับกรอบคำถาม แนวคิดและวิธีการวิจัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงเพื่อให้เข้าถึง
 การวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูลกลุ่มลึกและสะท้อนภาพความจริงให้มากที่สุด

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการ
 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายอย่างน้อยเพียงใด

2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง
3. ได้ทราบถึงจำนวนสมาชิกผู้กู้เงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้นำเงินที่กู้ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล

บทที่ 2

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ตามที่นโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เพื่อจัดสรรให้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท นั้นในแต่ละหมู่บ้านจะต้องจัดทำระเบียบข้อบังคับขึ้นมา และทำการศึกษาเกี่ยวกับระเบียบในการจัดตั้งกองทุน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งได้ทำการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริม สร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้าง ศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชากรในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544)

ปรัชญา

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชน
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
5. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
3. ความพร้อมของระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก
4. ความพร้อมของการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่น ๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชน

5. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ (ศูนย์ประสานงานคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ, 2544)

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือประชาชน

2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง (ศูนย์ประสานงานคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ 2544)

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 7 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ หรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่ นอกจากพ้นตำแหน่งตามข้อความข้างต้นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. เป็นคนล้มละลาย
4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับ เป็นประธานในที่ประชุมถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
 2. กำหนดแผนจัดหาเงินทุน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
 3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
 4. กำหนดแผนงาน และอกระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารงานกองทุน
 5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
 6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
 7. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงานเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
 8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
 9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงานหรือลูกจ้างรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการ หรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
 10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
 11. ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย
- ให้คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษาซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยการเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
กองทุน
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะ
อนุกรรมการ
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบายและแนวทางการบริหาร
กองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียม
ความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน
6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการ
ดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการ
กองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับ นโยบาย
ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน
และรายงานผลต่อคณะกรรมการการดำเนินงานให้ส่วนการบริหารกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใด ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544)

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เป็นกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งจะต้องเป็นไป
ตาม ระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
พ.ศ. 2544 ที่ว่า

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมียุทธวิธีสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้ง
หมด

2. การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม โดย คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 มีดังนี้

1. เป็นผู้ที่มิใช่ชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจการชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับการพนัน และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษ หรือการลงโทษในความผิดตำแหน่งหน้าที่ หรือความรับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน และความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ที่เสียสิทธิตาม มาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2430
9. ไม่เป็นผู้เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตาม ข้อ 20(3) และ (4) (ศูนย์ประสานงานคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ, 2544)

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบาย และแนวทางในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป ซึ่งหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ต้องช่วยกันบริหารจัดการโดยประชาชนเพื่อประชาชนของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ร่วมกันดำเนินการเริ่มจากการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

2. เลือกสรรคนดีเป็นคณะกรรมการกองทุน ทุกคนต้องพร้อมที่จะร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกกันเอง และตามช่วงระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด เลือกคนดี มีความรู้ ประสบการณ์

3. ความพร้อมในการจัดระเบียบข้อบังคับ เมื่อดำเนินด้านการเลือกคณะกรรมการกองทุน แล้วคณะกรรมการกองทุนและประชาชนร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการบริหาร โดยความเห็นชอบ

4. การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อจัดทำระเบียบข้อบังคับหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกจะต้องร่วมกันดำเนินการตามกติกาที่วางไว้ เช่น การรับสมาชิก การระดมทุน การจัดทำบัญชี การจัดระบบตรวจสอบ การมอบหมาย ภารกิจ และความรับผิดชอบขอ คณะกรรมการและอื่น ๆ ต้องพร้อมในการจัดตั้งกองทุน

5. การขอรับการจัดสรรเงินจากรัฐบาล เมื่อกองทุนได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุน เรียบร้อยแล้วต้องมีความพร้อมในการขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีการขอขึ้นทะเบียนกองทุนพร้อมกับเอกสารที่เกี่ยวข้องและมีการเปิดบัญชีกับธนาคารเพื่อรับการจัดสรรเงินจากรัฐบาลต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544)

1.2 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนหมู่บ้านคลองยางยั่งยืน

ระเบียบข้อบังคับ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองยางยั่งยืน หมู่ที่ 3

ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านคลองยางยั่งยืน เป็นไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพรวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบการเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านคลองยางยั่งยืน ไว้ดังนี้

ข้อ1.ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านคลองยางยั่งยืน”

ข้อ2.ที่ตั้งกองทุน เลขที่ 136 หมู่ที่ 3 บ้านคลองยาง ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30130

ข้อ3.ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ4.วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน หมู่บ้านคลองยางยั่งยืน

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกภายในหมู่บ้าน
2. เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิกภายในหมู่บ้าน
3. เพื่อเป็นการส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการฝากเงินสัจจะ ถ้ามี
4. เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการคือ
 - 4.1 เป็นคนมีความซื่อสัตย์
 - 4.2 เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว
 - 4.3 เป็นคนที่ไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
 - 4.4 เป็นคนรู้จักสามัคคี
 - 4.5 เป็นคนขยันการงาน มีความรับผิดชอบหน้าที่การงานของตนเอง
 - 4.6 เป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน

ข้อ5.แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินดังนี้

- ข้อ1.เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ “กองทุนหมู่บ้านของรัฐบาล”
- ข้อ2.เงินฝากสัจจะ (ถ้ามี)
- ข้อ3.เงินค่าหุ้น (ถ้ามี)
- ข้อ4.ดอกผล หรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- ข้อ5.ค่าธรรมเนียมแรกเข้า (ถ้ามี)

ข้อ6.คุณสมบัติของสมาชิก มีดังนี้

- ข้อ1. เป็นผู้ที่พักพิง หรือ อาศัยอยู่ในหมู่บ้านคลองยาง เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน
- ข้อ2. เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- ข้อ3. เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนอย่างเคร่งครัด
- ข้อ4. เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- ข้อ5. มีความอดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- ข้อ6. มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหุ้นแต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

ข้อ7.การสมัครเข้าเป็นสมาชิก ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

- 7.1 ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

7.2 ผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 สามารถยื่นความจำนงค์ หรือสมัครเป็นสมาชิกของ กองทุนหมู่บ้านได้เป็นคราว ๆ ไป ดูประกาศของคณะกรรมการบริหารเงินกองทุนดังกล่าว

7.3 คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็น สมาชิกโดยชอบธรรม

ข้อ8.เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 6 และเห็นสมควรรับบุคคลใด เข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งให้บุคคลนั้นชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากตั้งจะภายในสาม วัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

ข้อ9.สมาชิกขาดหรือพ้นสถานภาพจากการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. ตาย
2. ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
3. วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
4. ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วม ประชุม
5. จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์ หรือไม่ให้ความ ช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
6. จงใจบิดเบือนความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครเป็นสมาชิก
7. นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
8. มีลักษณะและหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 6

ข้อ10. สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สินหรือภาระผูกพันใด ๆ กับกองทุน ทั้งในฐานะผู้กู้หรือผู้ค้า ประกันอาจขอลาออกจากการเป็นสมาชิกของกองทุนได้ เคยแสดงความจำนงค์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุน เพื่อพิจารณาอนุญาตและให้ขาดจากสมาชิกภาพในวันที่คณะกรรมการกองทุน ดำเนินการอนุญาต

ข้อ11. ผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกภาพอาจยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

ข้อ12. การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้า คณะกรรมการกองทุนคิดว่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นราย รายละ 20 บาท โดยสมาชิกจะต้องชำระเมื่อได้รับการพิจารณาตามข้อ 7 และจะต้องชำระภายใน สามวัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการกองทุน

ข้อ13. หุ้น ๆ หนึ่งมีมูลค่าหุ้นละ 20 บาท สมาชิกแรกเข้าตามข้อ 7 จะต้องถือหุ้นอย่างน้อย หนึ่งหุ้นแต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน โดยชำระค่าหุ้นและเพิ่ม หุ้นได้ปีละหนึ่งครั้งในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีของกองทุน

ข้อ14. วิธีการชำระค่าหุ้น สมาชิกจะต้องชำระค่าหุ้นโดย ชำระเป็นเงินสดเท่านั้น

ข้อ15. สมาชิกจะพิจารณาเลือกบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้ และความชำนาญ เพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุนภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จำนวน 15 คน

ข้อ16. คณะกรรมการกองทุน ประกอบด้วย ประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เลขานุการ เหรัญญิก ผู้ตรวจสอบภายใน และประชาสัมพันธ์ การบริหารเงินกองทุนต้องประกอบด้วยที่ปรึกษาของกองทุน จำนวน 5 คน

ข้อ17. กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ คณะกรรมการกองทุนทั้งหมดต้องจัดให้มีการคัดเลือกกรรมการชุดใหม่ภายในระยะเวลา 30 วัน กรรมการกองทุนที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการคัดเลือกเข้ามาอีกได้ แต่จะเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

ข้อ18. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่า ด้วยการจัดตั้งและบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ข้อ19. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้...

1. บริหารจัดการเงินกองทุน ตรวจสอบ กำกับดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุนให้สมาชิกทุกคน

2. ออกระเบียบข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารเงินกองทุน

3. รับสมาชิก และจัดทำทะเบียนสมาชิก

4. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดหรือมอบหมาย

ข้อ20. ประธานกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. เป็นประธานการประชุมในคณะกรรมการกองทุน

2. เรียกประชุมคณะกรรมการกองทุน

3. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามคิดหรือตามที่คณะกรรมการกองทุนมอบหมาย

4. ปฏิบัติงานหน้าที่อื่น ๆ ตามข้อบังคับและมติของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ21. ให้รองประธานกรรมการกองทุน ทำหน้าที่แทนประธานกรรมการกองทุน เมื่อประธานกรรมการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือประธานกรรมการมอบหมายให้ทำการแทน

ข้อ22. การประชุมคราวหนึ่งคราวใดได้ ให้ที่ประชุมเลือกคณะกรรมการกองทุนคนใดคนหนึ่งเป็นประธานสำหรับการประชุมคราวนั้น

ข้อ23. เหนรัญญิกกองทุน มีหน้าที่รวบรวมจัดเก็บและรักษาเงินและรายได้ของเงินกองทุน รวมทั้งการจัดทำบัญชีพร้อมทั้งควบคุมการใช้จ่ายเงินของกองทุนให้เป็นไปอย่างรอบคอบและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อ24. เลขานุการกองทุน มีหน้าที่ติดต่อประสานงานทั่วไป นัดประชุมกรรมการกองทุน จดและบันทึกรายงานการประชุม ตลอดจนรายงานผลการดำเนินงานกองทุน

ข้อ25. ผู้ตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชี กำกับ ดูแล เงินกองทุนให้เป็นไปตามมติที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน

ข้อ26. ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ผลิตเอกสารสิ่งพิมพ์ให้ข่าวสารแก่สมาชิกและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุน

ข้อ27. กรรมการกองทุนอื่น ๆ ให้มีหน้าที่ตามคณะกรรมการกองทุนกำหนดและมอบหมาย

ข้อ28. คณะกรรมการกองทุนต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แต่ถ้ามีความจำเป็นประธานอาจเรียกประชุมได้มากกว่า 1 ครั้ง และต้องมีกรรมการเข้าร่วมประชุมอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงครบองค์ประชุม

ข้อ29. การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมากและกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงในการลงคะแนนหนึ่งเสียง ในกรณีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียง หรือเป็นผู้ชี้ขาด

ข้อ30. ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรม ดังต่อไปนี้

30.1. การพัฒนาอาชีพ

30.2. การสร้างงาน

30.3. การเพิ่มรายได้

30.4. ลดรายจ่าย

ข้อ31. การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการ เพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

ข้อ32. ลักษณะโครงการ สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินตามข้อ 31 (ข้อ 1-4) เป็นโครงการที่ต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

ข้อ33. วงเงินให้กู้ตามข้อ 31 (ข้อ 1-4) ให้แก่สมาชิกรายหนึ่งในวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาทถ้วน

ข้อ34. การดำเนินงานตามโครงการที่ขอกู้และการจัดทำรายงาน สมาชิกจะต้องจัดการทำรายงานความก้าวหน้าตามแบบรายงานที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

ข้อ35. การทำสัญญา เงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนดไว้

ข้อ36. หลักประกันเงินกู้ มีข้อกำหนดดังนี้ เงินกู้ตาม ข้อ 31 (ข้อ 1-4) ต้องให้สมาชิกของกองทุนจำนวนสองคนเป็นผู้ค้ำประกัน

ข้อ37. การชำระคืนเงินกู้ เงินชำระหนี้สำหรับเงินกู้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้ เงินกู้ตามข้อ 31 (ข้อ 1-4) ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในหนึ่งปี

ข้อ38. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้

1. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละ 1 บาท / ต่อเดือน
2. อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก(ถ้ามี) ตามธนาคารพาณิชย์ทั่วไป

ข้อ39. ค่าปรับการส่งเงินกู้ล่าช้าเกินกำหนดในกรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ ให้ผู้กู้เสียค่าปรับในอัตราร้อยละ 0.5 ต่อวัน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน

ข้อ40. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีเมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุนและได้ปีบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรอง โดยทั่วไปแล้ว ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิคณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ดังนี้

1. เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ร้อยละสิบห้า
2. เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ ร้อยละห้า
3. เป็นเงินค่าตอบแทนคณะกรรมการกองทุน ร้อยละสิบ
4. เป็นทุนการศึกษาและการพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ร้อยละสิบ
5. เป็นทุนจัดสวัสดิการให้สมาชิก ร้อยละยี่สิบ
6. เป็นทุนสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ร้อยละสิบห้า
7. เป็นทุนสำหรับสมทบกองทุน ร้อยละยี่สิบ
8. อื่น ๆ ตามคณะกรรมการเห็นสมควร ร้อยละห้า

ข้อ41. กองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝาก และบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบคอบเดือนละหนึ่งครั้ง และติดประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ โดยมีประเภทบัญชีที่จะต้องดำเนินการจัดทำดังนี้

1. บัญชีเงินฝากออมทรัพย์
2. บัญชีรายรับ-จ่ายของกองทุน
3. บัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกองทุน

ข้อ 42. คณะกรรมการกองทุน จะตรวจสอบบัญชีของกองทุน และรายงานการตรวจสอบบัญชีทุกสามเดือนและในรอบปีพร้อมทั้งแสดง บัญชีกำไร-ขาดทุน และงบดุลในบัญชีที่ส่งมาภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี

ข้อ 43. ให้คณะกรรมการกองทุนนัดประชุมใหญ่สมาชิกอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยมีวาระการประชุมตามแบบการบริหารการจัดการองค์การทั่ว ๆ ไปอย่างละเอียดและเปิดโอกาสให้สมาชิก ชักถามข้อข้องใจพร้อมกับให้โอกาสสมาชิกเสนอแนะเกี่ยวกับกองทุนของหมู่บ้าน

ข้อ 44. ให้คณะกรรมการกองทุน เป็นผู้รักษาระเบียบข้อบังคับนี้อย่างเคร่งครัด

ให้ไว้ ณ วันที่ 15 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2544

นายขวัญ สมใจเพ็ง

ประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองยางยั่งยืน

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้านจะต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อ คณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินจำนวน สองหมื่นบาท ในกรณีคณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม และจำเป็น

3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วนบันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

4. ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ ธนาคารเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

5. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือ ทรัพย์สินตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6. ให้คณะกรรมการกองทุน กำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตรา ที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีและสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

7. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

8. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบ หรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544)

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน เป็นไปอย่างรวดเร็วในขอบเขตอย่างกว้างขวางของสังคมไทยทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การพัฒนาบุคลากรในส่วนที่จะทำหน้าที่เป็นมันสมองของท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถในอันที่จะรับมือการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นปมเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนา ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างฐานความรู้ ให้แก่ส่วนที่จะดำเนินต่อไปของสังคมได้ เพื่อรับรองการพัฒนาในระดับภูมิภาคอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทาง การเกษตร

วัตถุประสงค์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. มีความรู้ความสามารถในการวางแผนจัดการ โครงการและประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและอย่างมีประสิทธิภาพ

2. มีความรู้ความสามารถในการวิจัย ติดตามประเมินผลโครงการ และใช้ประโยชน์จากการประเมินผลเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

3. มีจิตสำนึกการมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ให้เกิดความเข้มแข็ง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2544)

บทบาทหน้าที่ของนักศึกษา

1. ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ

2. ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุน

3. ส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 กองทุนให้มีประสิทธิภาพ

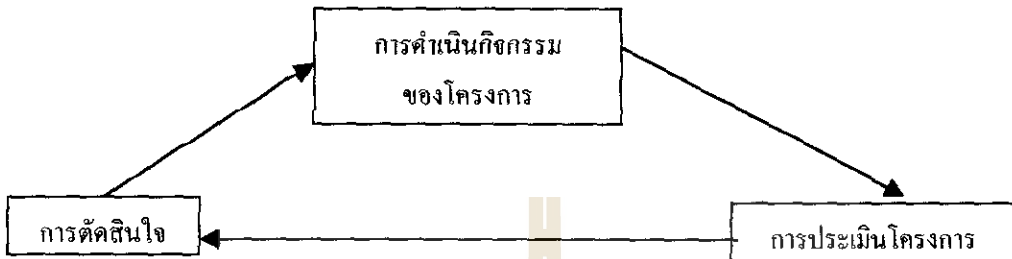
หลักการประเมินโครงการตามรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล

รูปแบบการประเมินโครงการแบบซิฟฟ์โมเดล เป็นแนวคิดทฤษฎีที่เรียกว่า ทฤษฎีระบบ ซึ่ง กิปสันและคณะ (อ้างใน สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระทรวงศึกษาธิการ และ สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545) กล่าวว่า การประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่เหมาะสมที่สุดคือ การใช้แนวคิดทฤษฎีระบบ เป็นตัวแบบและเครื่องมือในการวิเคราะห์ แนวคิดทฤษฎีระบบ เป็นตัวแบบที่เหมาะสมในการประเมินโครงการเพราะเป็นการศึกษา และมองภาพชุมชนท้องถิ่นอย่างองค์รวมและเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยขององค์การ หรือหน่วยเปลี่ยนสภาพ นั่นคือชุมชนท้องถิ่นนั่นเอง หน่วยปัจจัยนำเข้า หน่วยนำออกผลผลิต และหน่วยผู้ใช้ผลผลิต (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545)

การประเมินโครงการตามรูปแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ได้กำหนดประเด็นที่ประเมิน ตามหลักการทฤษฎีระบบ ออกเป็น 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม ซึ่งสถานะแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้การคาดการณ์ถึงผลการดำเนินโครงการ
2. การประเมินตัวป้อนเข้า คือความสอดคล้องของปัจจัยภายนอกกับวัตถุประสงค์โครงการ ที่มีต่อความสำเร็จของโครงการ เช่น นโยบาย เป้าหมาย ของรัฐที่เกี่ยวกับกองทุนระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ศักยภาพชุมชนด้วยความเข้มแข็งของผู้นำเป็นต้น
3. การประเมินกระบวนการ เช่น กระบวนการช่วยเหลือการตั้งกองทุนและการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กระบวนการได้มาซึ่งกรรมการกองทุน และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ศึกษากระบวนการกฎการเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติเห็นชอบให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอและจังหวัด เป็นต้น
4. การประเมินผลที่เกิดจากโครงการ ซึ่งผล(Out) ผลกระทบ(Effects) ผลทางอ้อม (Impacts) ต่างก็มีความสำคัญต่อการประเมินโครงการ เช่น ศึกษาผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านด้านความสามารถในการปล่อยกู้และการคืนเงินกู้ของสมาชิกที่กู้เงิน ศึกษาผลการนำเงินกู้จากกองทุนไปดำเนินกิจกรรมประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ว่าประสบผลสำเร็จ กำไร มีรายได้เพิ่มหรือขาดทุนอย่างไร เป็นต้น (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี, 2544)

สต๊ฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิที่ 2.1 แนวคิดพื้นฐานการประเมินของ สต๊ฟเฟิลบีม

สต๊ฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสต๊ฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเด็น ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Process Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการ โครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้โดยการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ต้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของคน นอกจากนั้นหลังจากที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานร่วมกัน และปฏิบัติตามแผนงานของโครงการดังกล่าวร่วมกันแล้ว ยังมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริการรวมทั้งมีส่วนในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นไปได้โดยตรง คือ ได้เข้ามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่นการบริหารการจัดการโดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

ปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

1. ประชาชนไม่ค่อยสนใจเข้าร่วมประชุม หรือไม่เห็นความสำคัญในการเข้าร่วมประชุม และออกความคิดเห็น

2. ประชาชนเบื่อหน่ายต่อการมีการจัดประชุมขึ้นบ่อย ๆ เพราะประชาชนบางรายอาจมีธุระหรือต้องไปทำงาน

3. ประชาชนส่วนหนึ่งไปทำงานต่างถิ่นไม่ได้อยู่ในภูมิถิ่นนาของตนเอง

4. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแต่ไม่กล้านำเสนอ

แนวทางการแก้ไขปัญหา

1. สร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้แก่ประชาชน

2. ส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ต่าง ๆ

3. กระตุ้นให้ประชาชนได้มีการออกความคิดเห็นในที่ประชุม และช่วยกันสรุปข้อคิดเห็น

ของประชาชน

ความเข้มแข็งของชุมชน

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

1. สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่น ในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

2. สมาชิกของชุมชนมีจิตสำนึกการพึ่งตนเอง เอื้ออาทร รักและห่วงใยซึ่งกันและกัน อีกทั้งพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน

3. สมาชิกชุมชนเลือกกำหนดผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้แทนชุมชนมีหลากหลายด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. มีกระบวนการชุมชนที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีของชุมชนซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดกว้าง โปร่งใสและมีการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้สำหรับสมาชิกทั้งหมด

5. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามประเมินผลการแก้ปัญหา และการพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน

6. สมาชิกของชุมชนเกิดจากการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน

7. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วย การพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คน และหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

8. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนมีความสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใช่พึ่งพาตลอดไป

9. มีเครือข่ายความร่วมมือกับการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่นๆ ท้องถิ่นภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการและอื่น ๆ ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ยังสามารถกล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็งอีก 4 ประการ คือ

1. เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
2. เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตนเอง
3. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ
4. เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ

ปัญหาความเข้มแข็งของชุมชน

1. ประชาชนบางส่วนขาดความสามัคคีกัน มีความคิดเห็นไม่ตรงกันขัดแย้งกันเองภายในชุมชน

2. ผู้นำชุมชน ขาดความรู้ความเข้าใจในบางเรื่อง
3. ชุมชนต้องการความช่วยเหลือจากภายนอกมากเกินไปทำให้ไม่สามารถพึ่งตนเองได้
4. สมาชิกในชุมชนไม่มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองได้

เครือข่ายการเรียนรู้

ในด้านของการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ได้กำหนดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ ระดับเขต 13 เครือข่ายที่มีจังหวัด 13 จังหวัดเป็นแกนนำของเครือข่าย รวมเครือข่ายของกรุงเทพมหานครอีก 1 เครือข่าย รวมเป็น 14 เครือข่ายการเรียนรู้สิ่งที่จะต้องมีความเข้าใจในที่นี้คือ การทำงานของเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นอย่างไร ชุมชนในจังหวัดต่าง ๆ จะได้รับประโยชน์จากการสร้างเครือข่าย การเรียนรู้ระดับเขตอย่างไร และอะไรคือเรื่องที่น่าสนใจร่วมกัน

หลักการ

แผนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จะดำเนินการทุกหมู่บ้าน / ชุมชนในระดับท้องถิ่นทั่วประเทศ ใช้แนวการฝึกกำลังกันเป็นกลุ่ม และการวางแผนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นระดับฐานล่างที่สุดเป็นหลักดำเนินการงาน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระดับเขต เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ไม่ใช่การจัดตั้งองค์กร หรือโครงสร้างใหม่และจังหวัดแกนนำไม่ใช่พื้นที่ทดลองหรือต้นแบบสำหรับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการสร้างเครือข่าย

เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต

ประเด็นที่ชุมชนเรียนรู้ร่วมกัน

1. แนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคช่องว่าง และข้อจำกัด ที่สกัดกั้นหรือขัดขวางกระบวนการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต

2. วิธีการปฏิบัติที่ทำให้บังเกิดผลดีที่สุดในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเฉพาะวิธีการที่ส่งผลให้ชุมชนหมู่บ้านสามารถดำเนินกระบวนการชุมชน ได้อย่างราบรื่นและก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ธุรกิจชุมชน

1. ธุรกิจชุมชน เป็นแนวทางพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งเป็นส่วนสำคัญในการลดภาวะปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ระดับครอบครัว เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร ปัญหาโสเภณีเด็ก โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1. หน่วยงานของรัฐ
2. หน่วยงานอาสาสมัครเอกชน
3. โครงการหลวง
4. บ้าน วัด โรงเรียน

2. ธุรกิจชุมชน คือกิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม และ หรือ ช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการเรียนรู้และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้าและการบริการที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนอันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ลักษณะเด่นของธุรกิจคือ เป็นธุรกิจขนาดเล็กมีความคล่องตัวการบริหาร รายได้จากยอดขายไม่มากนัก ต้นทุนในการดำเนินกิจการไม่มากนักในระยะเริ่มต้น การติดต่อ และการให้บริการลูกค้าเป็นไปอย่างใกล้ชิดการเริ่มต้นธุรกิจทำได้ง่าย ประเภทของธุรกิจชุมชน แบ่งออกได้เป็นธุรกิจการผลิต ธุรกิจการค้าปลีก ธุรกิจค้าส่งและธุรกิจบริการ นอกจากนี้ธุรกิจชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ กล่าวคือเปิดโอกาสให้มาประกอบการก่อให้เกิดการว่าจ้างงาน ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจ อุตสาหกรรมและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

4. การสร้างจิตสำนึกการจัดการธุรกิจชุมชนทำได้โดยรวม ทำให้สังคมของท้องถิ่นมีการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการเพิ่มขีดความสามารถให้คนในชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งขีดความสามารถทางปัญญาไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และช่วยทำให้สังคมมีความสุข รักใคร่กลมเกลียว ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอันเป็นการเพิ่มทุนทางสังคม

ปัญหาธุรกิจชุมชน

1. ประชาชนไม่มีความสามัคคีรวมกลุ่มกัน
2. ไม่มีความรู้ในการทำบัญชี รายรับ – รายจ่าย และการทำธุรกิจ

3. ประชาชนไม่มีจิตสำนึกในการจัดการธุรกิจชุมชน

4. ชุมชนไม่มีแหล่งเงินทุนในการทำธุรกิจ

แนวทางการแก้ปัญหา

1. กระตุ้นให้ประชาชนมีความร่วมมือกัน และชี้แนะให้เห็นความสำคัญของการร่วมกลุ่มอาชีพ

2. ให้ความรู้ในการทำบัญชี รายรับ – รายจ่าย และการประกอบธุรกิจ

3. สร้างจิตสำนึกการจัดการธุรกิจชุมชนโดยรวม

4. หาหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการทำธุรกิจระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

การบัญชี มีความหมายโดยสรุป คือ การบันทึกเหตุการณ์ทางการเงิน จัดหมวดหมู่ สรุปผล และแปลความหมาย ในการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะเน้นการจัดทำโดยอาศัยข้อเท็จจริงในการดำเนินกิจกรรมตามปกติ มากกว่าตามหลักวิชาการจะไม่มีคำว่า“เดบิต” หรือ “เครดิต” แต่จะบันทึกตามหลักบัญชีในการจัดทำบัญชี ตามรูปแบบนี้ สิ่งที่ต้องจัดทำจะต้องให้ความสำคัญก็คือ หมวดหมู่ หรือประเภทบัญชี นั่นคือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดทำจะต้องสามารถแยกหมวดหมู่ หรือประเภทบัญชีได้ว่าอยู่ในหมวด ดังต่อไปนี้

หมวดหมู่ทางบัญชีสามารถจัดประเภทได้ทั้งหมด 5 หมวดคือ

1. หมวดสินทรัพย์
2. หมวดหนี้สิน
3. หมวดทุน (เงินกองทุน)
4. หมวดรายได้
5. หมวดค่าใช้จ่าย

สินทรัพย์ หมายถึง สิ่งที่มีอยู่มีมูลค่าเป็นตัวเงินได้ สินทรัพย์อาจมีรูปร่างต่าง ๆ กัน อาจมีตัวตน หรือไม่มีตัวตนก็ได้สินทรัพย์ส่วนใหญ่ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ เงินสด เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ ครุภัณฑ์ เป็นต้น

หนี้สิน หมายถึง ภาระหรือพันธะผูกพันที่จะต้องชดใช้คืนในรูปของตัวเงินหรือตราสารทางการเงินในอนาคต หนี้สินที่มักพบได้แก่ เจ้าหนี้เงินกู้ เงินรับฝาก เป็นต้น

ทุน หมายถึง ทุนในที่นี้หมายถึงเงินกองทุนที่ได้รับจัดสรรหมู่บ้านละ 1,000,000 บาท เงินกองทุนนี้จะเพิ่มขึ้นเมื่อกองทุนกำไร จากการดำเนินงาน ซึ่งจะสะสมอยู่ในบัญชี กำไร สะสม ดังนั้น ทุนจึงประกอบด้วยเงินกองทุนบวกกำไรสะสม

รายได้ หมายถึง รายได้จากการดำเนินกิจกรรมหรือเงินที่ได้รับและไม่มีภาระต้องจ่ายคืน เช่น รายได้ค่าธรรมเนียม ดอกเบี้ยเงินกู้ ดอกเบี้ยปรับ รายได้จากการขายปฎิ รายได้จากเงินบริจาค หรือ เงินรางวัลต่าง ๆ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร เป็นต้น

ค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรม เช่น ค่าอาหาร และค่าเครื่องดื่มในวันประชุม ค่ารถ ค่าเครื่องเขียนและแบบพิมพ์ ดอกเบี้ยจ่าย เป็นต้น

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเงินสด หรือ เงินฝากธนาคาร ดังนั้น จึงใช้บัญชีเงินสดหรือฝากธนาคาร เป็นกลไกเชื่อมโยงในการจัดทำบัญชี โดยการวิเคราะห์รายการจะอาศัยคำถาม

- รายการที่เกิดขึ้นมีผลทำให้เงินสดหรือเงินฝากธนาคาร เพิ่มขึ้น หรือลดลงเท่าไร
- เพิ่มขึ้นหรือลดลงเพราะอะไร

ปัญหา

1. คณะกรรมการกองทุน ขาดความเข้าใจในการทำบัญชี
2. ข้อมูลในบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน
3. ไม่มีผู้ตรวจสอบและประเมินผลการทำบัญชี การใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน

แนวทางการแก้ปัญหา

1. จัดอบรมให้ความรู้ในการทำบัญชีแก่คณะกรรมการกองทุน
2. ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบบัญชีเป็นระยะ
3. ให้นำหน่วยงานของรัฐบาลจัดเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบทำบัญชีกองทุนแต่ละหมู่บ้าน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของโครงการ อาทิ จุดประสงค์ของโครงการ วิธีการดำเนินการ ข้อดี และข้อบกพร่อง ผลตอบแทนที่ได้รับ ต้นทุนความคุ้มค่า โอกาสความสำเร็จ หรือความสอดคล้องของโครงการกับแผนงานหลักเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขโครงการที่จะทำการตัดสินใจในการเลือกโครงการไปดำเนินการต่อไป

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับหมู่บ้านคลองยางยั่งยืนนี้ใช้ รูปแบบการประเมินของ สตีฟเฟิลบีม ที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล”(CIPPModel) ซึ่งสตีฟเฟิลบีมได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ (Evaluation is the process of delineating and using information for judging alternative decision) ซึ่งแบบจำลอง CIPP จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

1.1. การประเมินโครงการโดยระบบ เป็นการนำองค์ประกอบทุกส่วนของระบบของโครงการประเมินจำแนกออกเป็น 4 ระบบ

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation)
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

1. การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context Evaluation)

การประเมินสภาวะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสภาวะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro Analytic) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมนอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงตัว

แปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมายการประเมินสถานะแวดล้อม ทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัย และการเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์ ซึ่งวิธีการประเมินสถานะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ

1.1. Contingency Mode

1.2. Congruence Mode

Contingency Mode เป็นการประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและ แรงผลักดันจากภายนอกระบบ (Opportunities and pressure outside of the immediate system) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมโครงการที่ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหา ภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้างๆ เช่น การสำรวจงานวิจัยและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การประเมินค่านิยมของชุมชน ข้อเสนอแนะต่างๆ แนวโน้มของการพัฒนาเศรษฐกิจ สถิติประชากร ฯลฯ การสำรวจปัญหาเหล่านี้ ทำให้สามารถที่จะ คาดการณ์เกี่ยวกับ อนาคตซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อไป คำถามที่ใช้ในการประเมิน สถานะแวดล้อมแบบ Contingency Mode คือ คำถามประเภท “ถ้า.....แล้ว”

เช่น ถ้าต้องการให้กำลังแรงงาน (Manpower) สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ควรจะจัดระบบการศึกษาอย่างไร จึงจะตอบสนองความต้องการนี้ได้

ถ้ามีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในเขตนี้แล้ว ระบบการจัดการศึกษาของไทย ควรเป็นเช่นไร จึงจะสอดคล้องกับอัตราเพิ่มของประชากร

Congruence Mode เป็นการประเมินโดยเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้เราทราบว่า วัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การประเมินสถานะแวดล้อม จะได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับระบบ เพื่อประโยชน์สำหรับบริหาร ในทางปฏิบัติสถาบันการศึกษาควรจะได้มีการประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อที่จะให้ได้มาทั้งข้อมูลที่เป็น Contingency Mode และ Congruence การกำหนดเป้าหมายและคุณค่าของระบบ จำเป็นต้องมีการตรวจสอบเพื่อว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ต้องใช้วิธีแบบ Congruence แต่ในสภาพของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความต้องการของบุคคลและสถานที่จะเป็นตัวหลักของการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น จึงใช้วิธีประเมินแบบ Contingency Mode โดยใช้คำถามแบบ “ถ้า.....แล้ว” เพื่อตัดสินใจว่า เป้าหมายและนโยบายเดิมนี้ควรจะได้รับการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ดังนั้น ในการประเมินสถานะแวดล้อมโดยทั่วไปควรใช้การประเมินทั้ง 2 แบบ เพราะ

Congruence จะเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของวัตถุประสงค์ ในขณะที่ Contingency Mode เป็นไปเพื่อการ ปรับปรุงในการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสถานะแวดล้อมนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนด ทิศทางของหน่วยที่จะประเมิน เพื่อที่จะได้สอดคล้องกับนโยบายและการตัดสินใจในการบริหารของระบบ ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินกับผู้บริหาร นักประเมินจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการตัดสินใจในปัจจุบัน และข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่จะต้องใช้เพื่อการตัดสินใจอนาคตแก่ ผู้บริหาร

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)

เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อช่วยในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งนักประเมินจะประเมินด้านต่าง ๆ คือ

1. ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

2. ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

3. การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

ผลที่คาดว่าจะได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปของราคาและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับ โดยการประเมินในอัตราค่าถึง เวลา งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ แต่ถ้าเป็นการประเมินด้าน การศึกษา ผลกำไรอาจไม่อยู่ในรูปแบบตัวเลขก็ได้ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้ช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าถึงเท่าใด วางแผนการดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะรายกรณีนั้น ๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

รูปแบบของคำถามที่ใช้ถามมีมากมาย เช่น วัตถุประสงค์จะกำหนดวิธีดำเนินการได้หรือไม่ และจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ วิธีการที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร ฯลฯ คำถามต่าง ๆ เหล่านี้จะแสดงถึงความสำคัญของการประเมิน ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น เพื่อที่จะได้เป็นตัวกำหนดยุทธวิธีเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยคำถามที่จะใช้มีตั้งแต่ระดับกว้าง ๆ และคำถามเฉพาะ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ การดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
2. เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
3. เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น

ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ มี 3 วิธี คือ

1. แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครงการ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ต่อไปนี้ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มบุคลากรและนักศึกษา วิธีการสื่อสาร การให้เหตุผล ความเข้าใจและเห็นพ้องต้องกันในวัตถุประสงค์ของแผนการ โดยผู้เกี่ยวข้องในแผนการนั้น และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแผนการ ความเพียงพอของแหล่งทรัพยากร อุปกรณ์อำนวยความสะดวก บุคลากรปฏิบัติการปฏิบัติงาน เป็นต้น

2. เกี่ยวกับการวางแผนโครงการและการตัดสินใจก่อนวางแผน โดยผู้อำนวยการโครงการระหว่างดำเนินโครงการนั้น ตัวอย่างการตัดสินใจก่อนวางแผน เช่น ในโครงการพัฒนาแบบสอบ ซึ่งจำเป็นจะต้องเลือกโรงเรียนอย่างเจาะจง สำหรับเข้าร่วมในการทดลองสร้างข้อกระทงใหม่ ๆ ของแบบสอบ ผู้ตัดสินใจจะสามารถจัดเตรียมวางแผนโครงการล่วงหน้าได้ดีเมื่อมีโรงเรียนมาให้เลือก แต่ตัวเลือกเหล่านี้จะยังไม่มีจนกว่าจะมีรายชื่อของโรงเรียนที่จะสอบถามไป เมื่อโรงเรียนได้รับการติดต่อแล้ว จึงจะมีการตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีความเต็มใจเข้าร่วมในการทดลองแบบสอบ ดังนั้น ผู้พัฒนาแบบสอบจึงต้องเลือกโรงเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการตามแบบการสุ่ม ตัวอย่างมากที่สุด (แบบการสุ่มจะได้รับการตัดสินใจเลือกวิธีการมาก่อน) และเขาต้องกำหนดตารางเฉพาะในการบริหารแบบสอบในการทดลองตามรูปแบบของข้อสอบ ดังนั้น ในโครงการส่วนใหญ่ สถานการณ์จึงต้องตัดสินใจจึงมีจำนวนมาก และนี่เป็นเครื่องแสดงความที่ชัดเจนถึงความต้องการข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ

3. ยุทธวิธีในการประเมิน จะบอกลักษณะสำคัญใหญ่ ๆ ของโครงร่าง โครงการ เป็นต้นว่า มโนทัศน์ที่ต้องการสอน และปริมาณของการอภิปรายที่จะมีความหมายนี้ เพื่อบรรยายว่าเกิดอะไรขึ้นจริง ๆ สารนิเทศนี้ให้ประโยชน์โดยเฉพาอย่างยิ่งในการกำหนดว่า ทำไมวัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุผล

ส่วนประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 อย่าง คือ

1. การจัดทำนักประเมินกระบวนการตามเวลา
2. เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
3. การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการและบุคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง
4. การปรับปรุงโครงสร้างการประเมินอยู่เป็นนิจสิน

นักประเมินกระบวนการควรได้ประชุมพบปะกับผู้ตัดสินใจในโครงการเป็นระยะ แต่ในการประชุมนี้ผู้อำนวยการโครงการอาจจะอภิปรายกับบุคลากรในแผนงานเพื่อชี้ถึงผู้ที่เกี่ยวข้องและผลประโยชน์ของกิจกรรมในอนาคต โดยที่ผู้ประเมินจะยังคงเฝ้าและฟังเป็นส่วนใหญ่ ผู้ประเมินอาจจะเตรียมสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินการที่ผ่านมาให้พร้อมเพื่อช่วยในการจำแนกประเด็นที่จะกระทำต่อไป หลังจากผู้ตัดสินใจได้แจกแจงประโยชน์และคำถามแล้ว ผู้ประเมินอาจจะให้ข้อมูลอีกครั้งว่า อะไรอยู่ในประเด็นที่เขามีอยู่ ถึงแม้จะมีข้อมูลที่น่าสนใจ ผู้ประเมินก็จะเก็บเอาไว้จนกว่าจะถึงเวลาที่เหมาะสม ระหว่างการประชุมเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการประเมินกระบวนการ ผู้ตัดสินใจอาจกำหนดเงื่อนไขของประเด็นที่ต้องการข้อมูลย้อนกลับและผู้ประเมินให้สารสนเทศตามกรอบที่ให้ไว้นั้น หรือผู้ประเมินอาจช่วยผู้วางแผนเองในการกำหนดปัญหาที่ต้องการคำตอบในการประชุมเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับครั้งต่อไปซึ่งผู้ประเมินอาจทำได้โดยการวางแผนรวบรวมข้อมูลย่อ ๆ แทรกในขณะนั้นทันที และชี้แจงให้ผู้ตัดสินใจทราบว่ามันจะช่วยให้สารสนเทศที่เขาต้องการหรือไม่เช่นนั้น นักประเมินอาจทำได้มากกว่านั้นกับผู้วางแผนงานโดยกำหนดปัญหาที่ต้องการคำตอบและข้อมูลที่ต้องการเลยได้

ในการรวบรวมสารสนเทศ นักประเมินกระบวนการต้องใช้วิธีการทั้งที่มีแบบแผนและไม่มีแบบแผน เช่น การวิเคราะห์ปฏิบัติการ การบันทึกอย่างอิสระภายหลังสิ้นสุดการดำเนินการแต่ละวัน การสัมภาษณ์ การจัดอันดับ บันทึกที่รายวันของเจ้าของโครงการ วิธีการ Semantic Differential บันทึกการประชุมคณะกรรมการ การปรับปรุงรายงานของ Pert และ Suggestion Boxes นอกจากตัวแปรที่สำคัญตามทฤษฎีแล้ว ผู้ประเมินกระบวนการยังอาจจะต้องค้นหาเหตุ หรือกรณีอื่นที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมแต่เป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อกระบวนการ ดังนั้น ผู้ประเมินจึงต้องใช้เครื่องมือใด ๆ เท่าที่จะหาได้ เพื่อสืบสาวไปถึงสิ่งที่แสดงให้เห็นปัญหาอย่างแท้จริง

คุณค่าของการประเมินกระบวนการไม่ได้อยู่ที่ความสัมพันธ์กับการประเมินอื่น ๆ เท่านั้น แต่อยู่ที่

1. การประเมินกระบวนการขึ้นอยู่กับผลประโยชน์บริบทหรือสถานะแวดล้อมและการประเมินปัจจัย คือ ถ้าสามารถประเมินสถานะแวดล้อมและปัจจัยได้ดีมาดผู้จัดการโครงการก็มีความมั่นใจมากขึ้นในการเลือกการดำเนินการ และถ้าปรากฏความขัดแย้งน้อยต้องมีการประเมิน

กระบวนการมากขึ้น นั่นคือ ถ้าการกำหนดวัตถุประสงค์และการวางโครงการคลุมเครือ โครงการนั้นอาจเป็นหัวข้อของปัญหาและบางครั้งก็เป็นเหตุแห่งความล้มเหลว ซึ่งการประเมินสถานะแวดล้อมและปัจจัยจะช่วยชี้ให้เห็นและแก้ปัญหาแล้วตั้งแต่ต้น พอถึงการทำตามกระบวนการ จำเป็นที่ต้องมีข้อมูลย้อนกลับโดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่า ทำอย่างไรโครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้ สมบูรณ์ที่สุดดังนั้นในกรณีเช่นนี้การประเมินกระบวนการจึงจำเป็นที่สุดที่สามารถกระทำหน้าที่นี้

2. การประเมินกระบวนการมีความสำคัญมากกว่าการประเมินผลผลิตในระยะแรกของการกำหนดแผนงาน แต่แนวโน้มนี้จะกลับกันถ้าโครงร่างของการพัฒนาแผนงาน อาศัยการสำรวจน้อยลง แต่มีโครงร่างที่แน่นอนมากขึ้น การประเมินกระบวนการและการประเมินผลผลิตจะขึ้นต่อกันและกัน คือการประเมินกระบวนการจะเข้าไปมีส่วนในการแปลความสิ่งที่เกิดขึ้น และถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงกระบวนการ จะไม่สามารถตกลงใจได้โดยไม่ทราบว่ากระบวนการนั้นได้ผลอย่างไรบ้าง การตัดสินใจออกแบบโครงร่างใหม่ หรือระเบียบการปฏิบัติในกระบวนการใหม่ จึงต้องอาศัยสารสนเทศจากการประเมินผลผลิตเข้ามาร่วมด้วย

โดยสรุป ภายใต้การประเมินกระบวนการ สารสนเทศจะถูกวิเคราะห์รวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการสารสนเทศนั้น อาจจะบ่อยทุกวันถ้าจำเป็น เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะแรก ๆ ของโครงการ ทั้งนี้ การประเมินไม่เพียงแต่ให้สารสนเทศที่ต้องการแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังต้องบันทึกสารสนเทศของกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการอีกด้วย

ระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกัน คือ การวัดการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

เกณฑ์นั้นอาจเป็นได้ทั้ง Instrumental Criteria หรือ Congruence Criteria ซึ่ง Scriven ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของเกณฑ์ทั้งสอง ดังนี้

Instrumental Criteria จะสัมพันธ์กับความสำเร็จที่อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนช่วยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ในที่สุด เช่น ก่อนที่แบบสอปจะถูกสร้างขึ้น รูปแบบของแบบ

สอบและคำถามจำนวนมากในแบบสอบนั้นจะต้องได้รับการจัดทำขึ้นก่อนหรือก่อนที่นักเรียนจะสามารถอ่านคำว่า cake ได้อย่างเข้าใจ เขาจะต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่มีความหมายของคำมาก่อน

Congruence Criteria จะเป็นเกณฑ์เกี่ยวกับเงื่อนไขเบื้องต้นที่ถูกกำหนดไว้ ซึ่งเป็นอัตราการตกของโรงเรียน ๆ หนึ่งที่อยู่ถูกลดลงให้ไว้ระดับที่กำหนดไว้ โดยกลุ่มนักเรียนจะต้องได้รับคะแนนจากแบบสอบที่ระบุมากกว่า หรือเท่ากับจำนวนที่กำหนด หรือจะต้องนำแผนการสอนใหม่เข้าไปใช้ในโรงเรียนนั้น การระบุเกณฑ์แบบนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ตัดสินใจโดยเฉพาะ

เท่าที่ผ่านมาการประเมินมีความหมายถึงส่วนที่เป็นการประเมินผลผลิตเท่านั้น จะมีการประเมินแบบอื่นที่ต่างจากการประเมินผลผลิต แต่การประเมินเหล่านี้ยังมีความคล้ายคลึงกันมาก

ทั้งการประเมินสภาวะแวดล้อมและการประเมินผลผลิต จะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่าบรรลุเป้าหมายในอย่างมีระบบ โดยที่การประเมินสภาวะแวดล้อมจะพิจารณาระบบโดยส่วนรวม และการประเมินผลผลิต พิจารณาความพยายามเปลี่ยนแปลงในระบบ ดังนั้น การประเมินสภาวะแวดล้อมจึงแสดงที่สิ่งจำเพาะในรูปที่การประเมินผลผลิตจะนำไปใช้ภายหลัง (สิ่งที่แสดงอย่างเจาะจงนั้นเป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินความสำเร็จขั้นสุดท้ายของผลผลิต)

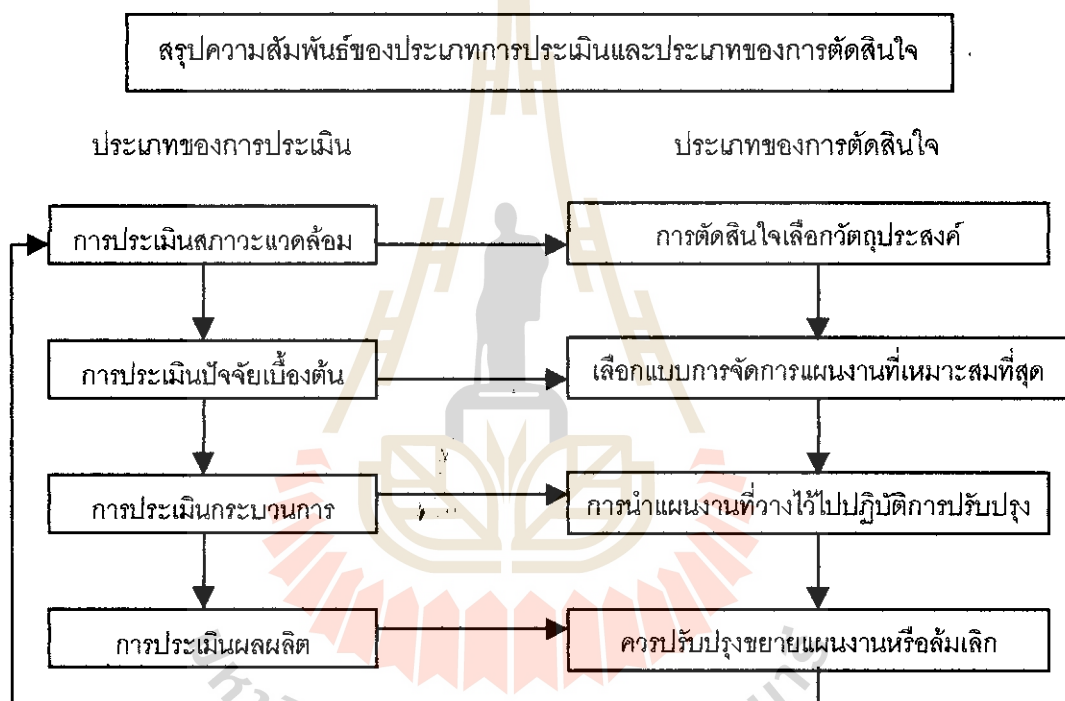
การประเมินปัจจัยและการประเมินผลผลิตสามารถที่จะแยกให้เห็นได้ง่ายสำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้นก่อนการดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการ และการประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นระหว่างและหลังโครงการ ในขณะที่การประเมินสภาวะแวดล้อมกำหนดสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินผลผลิต การประเมินปัจจัยก็แสดงสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินกระบวนการ

การตัดสินใจโดยใช้การประเมินปัจจัยพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผนการประเมินผลผลิต ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัยคือ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการที่เลือก และแผนการประเมินผลผลิตจึงสามารถประยุกต์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบปฏิบัติได้

การประเมินผลผลิตจะสืบสาวสิ่งที่มีอยู่ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้วหรือกำลังจะบรรลุ แต่การประเมินกระบวนการจะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่า ระเบียบการนั้นได้รับการกระทำต่อไปตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่ การประเมินทั้ง 2 ชนิด จะให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับควบคุมและพัฒนาการเปลี่ยนแปลงระเบียบปฏิบัติในกระบวนการ การประเมินกระบวนการทำให้สามารถที่จะลงความเห็นได้ว่าการนำระเบียบปฏิบัติไปทำจริงนั้นตรงหรือไม่ตรงกับแบบที่วางไว้ และการประเมิน ผลผลิตช่วยให้ตกลงใจได้ว่า วัตถุประสงค์นั้นจะบรรลุได้หรือไม่ สารนิเทศทั้งสองชนิดร่วมกันจะแสดงให้เห็นอย่างหนักแน่นถึงสาเหตุได้มากกว่าอันใดอันหนึ่งโดยลำพัง ในการตัดสินใจว่าระเบียบปฏิบัตินั้นควรดำเนินต่อไป โดยมีการแก้ไขหรือว่าจะต้องกลับไปเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด ถึงแม้จะเพิ่มหน้าที่

ในการควบคุมโครงการเข้ามามีผล การประเมินทั้งสองก็ยังอำนวยความสะดวกและช่วยอธิบายถึงผลที่ได้จากโครงการอยู่

การที่การประเมินผลผลิตรายงานว่า วัตถุประสงค์นั้นมีผลสัมฤทธิ์หรือไม่นั้น การประเมินกระบวนการจะแสดงให้เห็นถึงรากฐานสำหรับการแปลความหมายเหตุผลสำหรับสิ่งที่ได้มานั้น คือถ้าไม่ปรากฏผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ก็จำเป็นจะต้องรู้ว่าจะเียบบปฏิบัติที่ตั้งไว้นั้นได้ถูกนำไปปฏิบัติจริงหรือไม่ การประเมินกระบวนการจะให้สารสนเทศสำหรับทำความเข้าใจข้อนี้ และปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ก็มีความจำเป็นที่ต้องมีคำบรรยายถึงระเบียบปฏิบัติที่ทำให้เกิดผลเช่นนั้นออกมา

รูปที่ 3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจแบบจำลองซิป
(สมหวัง พริยานุวัฒน์ 2525,)

การนำเอาแบบจำลองซิปไปใช้ในการประเมินโครงการ 3 ลักษณะ คือ

1. จัดหาโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ
2. โครงการที่มีอยู่แต่ยังมีได้ลงมือดำเนินการ
3. โครงการระหว่างที่ดำเนินอยู่

1.2. การทำงานของกระบวนการประเมิน

จะต้องเป็นองค์กรหรือหน่วยงาน โดยใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างหน่วยงานต่าง ๆ มาศึกษา แม้ว่าบางครั้งอาจจะต้องไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของหน่วยงานที่ได้ถูกเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างก็ตาม ดังนั้นการกำหนดหน่วยการวิเคราะห์จำเป็นต้องอย่างมากที่ต้องให้ความสำคัญและผู้ประเมินได้กำหนดหน่วยการวิเคราะห์ในการประเมินครั้งนี้ไว้ดังนี้

1. หน่วยบุคคล ได้แก่ สมาชิกในหมู่บ้าน สมาชิกกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ
2. หน่วยงาน ได้แก่ หน่วยงานรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน หน่วยงานป้องกันยาเสพติด หน่วยงานกองทุนหมู่บ้าน หน่วยงานสตรีกลุ่มแม่บ้าน หน่วยงานอสม. ภายในหมู่บ้าน
3. หน่วยพืช ได้แก่ ประเภทสวนไม้ยืนต้นประเภทสวนพืชล้มลุกประเภทพืชไร่
4. หน่วยสัตว์ ได้แก่ สัตว์เลี้ยงทั่วไปสัตว์เลี้ยงเพื่อเป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อการค้า
5. หน่วยวัตถุ ได้แก่ รถยนต์ สิ่งของ อุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน เครื่องมือทางการเกษตร

2.2. ความหมายของกลุ่มตัวอย่างและวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling, Group) หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้นกลุ่มตัวอย่าง คือตัวแทนของประชากรที่นำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการคือ

1. วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร
2. ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

1. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยที่ได้ผลตรงกับลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษากับประชากร แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดในการศึกษากับประชากร ดังนั้น การเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรเพื่อใช้เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรสำหรับการใช้ในการศึกษาจึงเป็นวิธีการที่นักวิจัยนำมาใช้

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยสภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลผลิต (O)

กระบวนการ (P)

ปัจจัยนำเข้า (I)

จำนวนผู้ได้กู้ = O

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดของหน่วยระบบ A และ B ซึ่งได้รายการตัวชี้วัดดังนี้

1. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ก็คือ

1.1. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอกประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ☐ ความยากจนของประเทศ
- ☐ นโยบายการพัฒนาก่อสร้างและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด

ย่อม (SMEs)

- ☐ สภาพการขาดดุลการค้าของประเทศ
- ☐ ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- ☐ ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท
- ☐ ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2. บริบทด้านท้องถิ่น เช่นสภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่า และหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน เป็นต้น ตัวชี้วัดบริบทท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่นประกอบไปด้วยตัวแปรตาม ดังต่อไปนี้

- ☐ ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- ☐ สภาพปัจจุบัน
- ☐ ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน
- ☐ ด้านวัฒนธรรม

- ☐ การรวมกลุ่ม หรือองค์กร
 - ☐ ภาระหนี้สินของชาวบ้าน การมีที่ทำกิน ระดับฐานะทางการเงิน
 - ☐ ความสามัคคี ความขยัน แหล่งท่องเที่ยว แหล่งอาหาร
 - ☐ การแตกแยก ความไม่สามัคคี การละทิ้งท้องถิ่น โรคภัย
- ประจำท้องถิ่น

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (In put Indicator) ของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 2.1. นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2. เงิน 1 ล้านบาท
- 2.3. คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - ☐ กระบวนการคัดเลือกกรรมการเป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและวิธีการที่หมู่บ้านชุมชนเมืองกำหนดไว้
 - ☐ ความรู้ / ประสบการณ์และความมั่นใจในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 - ☐ การมีส่วนร่วมในการจัดการกองทุน
- 2.4. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - ☐ สมาชิกการปฏิบัติตามระเบียบครบถ้วน
 - ☐ มีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุน
- 2.5. ผู้สมัครขอกู้
 - ☐ ความเป็นไปได้ในโครงการที่ขอกู้
 - ☐ ถูกต้องตามกฎหมายและจารีตประเพณี
- 2.6. มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนแล้ว
- 2.7. มีการระดมทุนสะสมของหมู่บ้าน เช่นเงินฝากสะสม

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 3.1. การคัดเลือกผู้กู้
 - ☐ รู้แผนการผลิตและแผนการตลาด
 - ☐ รู้จักการใช้เงินสดหมุนเวียนเพื่อใช้ในการประกอบโครงการ
 - ☐ ตั้งใจในการประกอบอาชีพ

☐ มีอาชีพสุจริต

☐ ถูกต้องตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.2. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

☐ มีหน่วยงานหรือองค์กรใดบ้างเข้ามาส่งเสริมและให้คำแนะนำ

☐ การสืบทอด และการถ่ายทอดความรู้จากบนลงล่าง

3.3. การรับชำระหนี้

☐ ชำระหนี้ถูกต้องครบถ้วน ตรงเวลา

☐ มีการคิดค่าปรับกรณีชำระหนี้ล่าช้าหรือไม่

3.4. การทำบัญชี

☐ คณะกรรมการกองทุนมีความรู้ความสามารถในการทำบัญชีกองทุน

☐ สมาชิกผู้กู้ยืมมีความรู้ในการทำบัญชีเพื่อวัดผลการดำเนินงานของผู้กู้เอง

3.5. การช่วยเหลือขาด

☐ พ่อค้าคนกลาง การต่อรองราคา

☐ แหล่งรับสินค้าจากหมู่บ้านผู้ชุมชน

☐ หน่วยงานของรัฐบาลการประกันราคา

4. ตัวชี้วัดผลผลิต ของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1. ผลโดยตรง Immediate Result ได้แก่

☐ จำนวนผู้กู้ได้

☐ ยอดเงินให้กู้

4.2. ผลกระทบโดยตรง Direct Impact ได้แก่ตัวแปร

☐ จำนวนผู้ที่ได้

☐ จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

☐ การขยายกิจการของผู้กู้

☐ การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

☐ ภูมิปัญญาชาวบ้านถูกนำมาใช้

4.3. ผลกระทบทางอ้อม Indirect Impact ได้แก่ตัวแปร

☐ กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

☐ ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้

☐ ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

- ☐ ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ
- ☐ เครือข่ายผู้นำชาวบ้าน ได้แก่ จำนวนผู้นำเครือข่าย กิจกรรมพัฒนาเครือข่าย

2. ตัวชี้วัดหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้
 - 1.1. ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทเทคนิคเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1.1)
 - 1.2. ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทเทคนิคเดียวกับตัวชี้วัดระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A (ตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 2)
 - 1.3. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - ☐ ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
 - ☐ ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
 - ☐ หนี้สินธนาคารของผู้กู้
 - ☐ หนี้สินนายทุนนอกระบบของผู้กู้
 - ☐ อาชีพหลักของผู้กู้
 - ☐ รายได้ของครอบครัว
 - ☐ ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยงานระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1. เงินที่กู้มาได้
 - 2.2. เงินอื่นๆ
 - 2.3. สถานที่และวัตถุดิบ
 - 2.4. เทคนิควิธีทำงาน
 - 2.5. กำลังทำงาน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้
 - 3.1. การทำกิจการถูกวิธี
 - 3.2. การหาตลาดที่ดี
 - 3.3. เทคนิควิธีทำงาน
 - 3.4. การทำบัญชี

3.5. การวิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

4.1. ผลโดยตรง ได้แก่

- ☐ รายได้เป็นเงิน
- ☐ ผู้ก่อผลผลิตเป็นสิ่งของ

4.2. ผลกระทบโดยตรง

- ☐ ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
- ☐ ผู้กู้ได้ทำกิจการที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4.3. ผลกระทบทางอ้อม

- ☐ ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
- ☐ การกลับคืนถิ่นของประชากร
- ☐ ผู้กู้มีชื่อเสียงในการประกอบกิจการนี้สำเร็จ

3. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ผลการศึกษาเพื่อหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนมีประเด็นที่ควรนำมาประเมินดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้
2. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
3. ในชุมชนเกิดการรวมตัว ตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน
4. ในชุมชนมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ
5. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
6. ชุมชนมีการยกย่องคนที่ทำความดี
7. ชุมชนมีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนชรา เด็ก
8. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
9. สมาชิกในชุมชนมีโอกาหาความรู้
10. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น รักใคร่ปรองดองกัน
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกใน

ชุมชน

ตัวแปรที่เกิดขึ้นในตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน มีดังนี้

1. ด้านความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การยกย่องคนทำความดี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก คือ มาก ปานกลาง น้อย

2. การมีอาชีพเลี้ยงครอบครัว ความอบอุ่นรักใคร่ปรองดอง การรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส คือ เพิ่มขึ้น ลดลง

3. โอกาสหาความรู้เพิ่มเติม ผู้นำที่มีคุณธรรม การร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน คือ ใช้ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ

4. เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการ กองทุน หมู่บ้าน มีดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)
13. แบบรายงาน จปฐ. (แบบรายงานความจำเป็นขั้นพื้นฐาน)
14. แบบรายงาน กชช 2 ค.

5. การเก็บข้อมูล

5.1. ข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล (Personal Data) เป็นค่าหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวกับบุคคล เช่น เพศ อาชีพ อายุ วุฒิการศึกษา ผู้รับบริการและผู้ปฏิบัติงานโครงการ เป็นต้น

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Environmental Data) เป็นค่าหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม เช่น สภาพกองทุน สภาพท้องถิ่น เป็นต้น

3. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral Data) เป็นค่าหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

3.1. ข้อมูลด้านความคิด (Cognitive Domain) เป็นค่าหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวกับ ความรู้ ความคิด ความสามารถที่เกิดจากความสามารถทางสมอง เช่น สถิติ ปัญหา ความถนัด

3.2. ข้อมูลด้านอารมณ์ (Affective Domain) เป็นค่าหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด เช่น ความคิดเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ

3.3. ข้อมูลด้านการกระทำ (Psychomotor Domain) เป็นค่าหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวกับการแสดงออก หรือการปฏิบัติ

5.2. วิธีการที่ใช้ในการเก็บข้อมูล การทำสำรณิพนธ์ครั้งนี้ผู้จัดทำได้ใช้วิธีการในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยหลายวิธี อันได้แก่

1. การสังเกต (Observation) การสังเกตทำได้โดยการใช้ หู ใช้ตา เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตามการสังเกตแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1.1. การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนโดยผู้สังเกตเอง

1.2. การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นการให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแล้วมาเล่าให้ผู้สังเกตหรือผู้วิจัยฟังในภายหลัง

2. การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ

3. แบบสอบถามและแบบสำรวจ โดยใช้แบบ บร.ต่าง ๆ เช่น บร. 2 บร. 11

4. การจัดการประชุมเวทีชาวบ้าน

5. การจัดประชุมระดับตำบลโดยกลุ่มบัณฑิตอาสา

6. การศึกษาจากผู้รู้ และแหล่งวิชาการต่าง ๆ

7. การสำรวจ

8. การอภิปรายกลุ่ม

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน และถ้าพบว่ามีข้อแตกต่าง ๆ ก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มาหรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้จากนั้นนำมาเรียบเรียงจนได้ประเด็นที่ชัดเจน ดังปรากฏในบทที่ 4

5.3. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

การทำสารนิพนธ์ ครั้งนี้ผู้จัดทำได้ ใช้ขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

1. กำหนดข้อมูล และตัวชี้วัดว่ามีอะไรบ้าง เป็นข้อมูลที่อยู่ในลักษณะใด ระดับของข้อมูลใด และจะใช้อะไร เป็นตัวชี้วัดจึงจะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงอย่างแท้จริง
2. กำหนดแหล่งข้อมูล เป็นขั้นตอนของการพิจารณา แหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลอยู่ที่ไหน พร้อมกับกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่จะมีข้อมูลที่ต้องการอย่างครบถ้วน และสอดคล้องกับความต้องการ
3. เลือกกลุ่มตัวอย่าง
4. เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังที่กล่าวมาในข้อ 5.2
5. สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลเพื่อที่จะได้เครื่องมือที่มี คุณภาพที่สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้องครบถ้วน และเชื่อถือได้
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง ซึ่งก่อนจะออกเก็บข้อมูลจะต้องมีการวางแผนและเตรียมการวิธีการดำเนินการเพื่อที่จะได้มีการเก็บรวบรวม ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล Analysis of Data เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดทำให้เป็นระบบ เรียบเรียง เพื่อสะดวกรวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์ โดยการใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ของระดับข้อมูล

ประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็น แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็น ข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ

6.1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

สถิติที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้นำมาใช้ ได้แก่

1. การแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นสถิติที่แสดงจำนวนในลักษณะของความถี่ของ ข้อมูลที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ เช่น ข้อมูลเพศ ข้อมูลรายนต์ ข้อมูลการศึกษา

2. ค่าร้อยละ (Percentage) เป็นค่าที่สถิติพื้นฐานนำมาเปรียบเทียบกับกัน ที่แสดงว่ากลุ่มเป้าหมายคิดเป็นเท่าไร โดยอาศัยฐานข้อมูลที่มีฐานเท่ากับ 100 หน่วย เช่น ข้อมูลตามแบบเก็บ ข้อมูล ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (บร. 2) มีสูตรการคิดคำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมาย}}{\text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}} * 100$$

จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3. การวัดค่ากลางของข้อมูล ค่ากลางของข้อมูลที่น่ามาใช้มีดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยเลขคณิต เป็นค่ากลางที่เป็นตัวแทนของข้อมูลโดยการนำค่าของข้อมูลทุกตัวมารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนข้อมูล

โดยที่

เมื่อ

= ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

= ผลรวมของข้อมูลทุกตัว

= จำนวนข้อมูล

2. ฐานนิยม เป็นค่ากลางที่เป็นตัวแทนของข้อมูลที่มีจำนวนมากที่สุดในกลุ่มเป้าหมายโดยการนับแจกแจง นับความถี่

3. มัธยฐาน เป็นค่ากลางที่เป็นตัวแทนของข้อมูลที่อยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของข้อมูลทั้งหมดที่เรียงลำดับจากมากไปน้อย หรือน้อยไปมาก

4. การวัดการกระจายของข้อมูล เป็นการอธิบายลักษณะของข้อมูลแต่ละชุดว่ามีความแตกต่างกันมากหรือน้อยเพียงใด สถิติที่น่ามาใช้ได้แก่

1. ค่าพิสัย เป็นค่าสถิติแสดงความแตกต่าง ระหว่างข้อมูลที่มีค่าสูงสุดกับค่าต่ำสุด มีสูตรการคำนวณ คือ

$$\text{ค่าพิสัย} = \text{ค่าสูงสุดของข้อมูล} - \text{ค่าต่ำสุดของข้อมูล}$$

2. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นค่าสถิติที่ได้จากการใช้ค่าความแตกต่างของข้อมูลแต่ละวันกับค่าเปลี่ยนยกกำลังสอง แล้วนำมารวมกันพร้อมกับหาค่าเฉลี่ยโดยการหารด้วย $N-1$ มีสูตรการคำนวณคือ

เมื่อ SD คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X คือ ค่าของข้อมูลแต่ละตัว

N คือ จำนวนของข้อมูล

6.2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดอย่างลึกซึ้ง เป็นข้อความที่ได้จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต โดยการนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. กำหนดนิยามอย่างกว้าง ๆ สำหรับปรากฏการณ์ที่มุ่งอธิบาย
2. ระบบข้อมูลสมมุติฐานนำทางที่ใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์เบื้องต้น
3. เปรียบเทียบปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของปรากฏการณ์ที่ใกล้เคียงและมีคำอธิบายอยู่แล้ว
4. ถ้าสมมุติฐานไม่สอดคล้องกับข้อมูลในการวิเคราะห์อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนข้อสมมุติฐานได้
5. ถ้าพบปรากฏการณ์ที่ขัดแย้งกันหลังจากวิเคราะห์จะต้องมีการปรับเปลี่ยนข้อสมมุติฐานใหม่
6. กระบวนการในขั้นตอนที่ 5 ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งได้ข้อสรุปของปรากฏ โดยไม่มีข้อขัดแย้ง

6.3. การนำเสนอผลการวิเคราะห์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นขั้นตอนของการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาแจกแจงรายละเอียด พร้อมกับออกแบบผลการวิเคราะห์ให้อยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจและสะดวกต่อการใช้งาน

โดยที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้เสนอผลการวิเคราะห์ตามลักษณะข้อมูล ดังนี้

1. นำเสนอผลการวิเคราะห์ที่เป็นจำนวนสถิติและตัวเลขตามแบบ บร. ต่าง ๆ และสารนิพนธ์
2. นำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นข้อความ ตามแบบ บร. ต่าง ๆ และสารนิพนธ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ติดตามการประเมินโครงการ

1.ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

จากรายงานผลประจำปีของธนาคารกสิกรไทย(http://www.gototfb.com/pdf/FinancialStatement/TFB2001_Thai.pdf) ได้กล่าวถึงความยากจนของประเทศ ดังนี้คือ ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในรอบปี 2544 ขยายตัวได้เพียงเล็กน้อย ภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมชะลอตัวตามมาการใช้จ่ายบริโภคของประชาชนที่อ่อนตัวลง การส่งออกและการนำเข้าหดตัวตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลลดลง ภาวะเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ ส่วนภาคการเงินนั้นสภาพคล่องของระบบยังมีอยู่สูง กดดันให้ดอกเบี้ยทรงตัวในระดับต่ำ แต่การปล่อยสินเชื่อของระบบธนาคารเพิ่มขึ้นไม่มากนักเพราะภาวะเศรษฐกิจยังไม่เอื้ออำนวย ทำให้ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ยังคงเป็นภาระหนักต่อระบบธนาคาร ในรอบปี 2544 ระบบธนาคารพาณิชย์ มีผลประกอบการดีขึ้นบ้าง อย่างไรก็ตาม แต่ละธนาคารก็ยังคงต้องเร่งปรับตัวให้ทันกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในปี 2544 ที่ผ่านมา ธนาคารกสิกรไทยได้เร่งปรับกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจธนาคารและเร่งปรับองค์การอย่างต่อเนื่องจากปี 2543 เร่งพัฒนานำไปสู่การปฏิบัติที่เกิดผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นในปี 2544 ขณะเดียวกันธนาคารก็ได้นำแนวคิดใหม่ในด้านบริหารจัดการแบบครบวงจร “Balanced Scorecard” มาใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของธนาคาร เพื่อสร้างความสำเร็จในทุกๆด้าน อย่างยั่งยืนต่อไป

1.1.2นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

จากรายงานผลประจำปี2544ของธนาคารกสิกรไทย(http://www.gototfb.com/pdf/FinancialStatement/TFB2001_Thai.pdf) ได้กล่าวถึงบริการสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ((SMEs) โครงการให้ความร่วมมือในการสนับสนุนทางการเงินแก่ SMEs ร่วมกับกองทุนเพื่อร่วมลงทุนในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Venture Capital Fund) เป็นความร่วมมือกับภาครัฐ เพื่อร่วมสนับสนุนลูกค้า SMEs ของธนาคารที่มีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ให้มีโอกาสได้รับการสนับสนุน

การเงิน จากกองทุนเพื่อร่วมลงทุนในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Venture Capital Fund) หรือกองทุนรวม SMEs โดยมีบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมวรรณ จำกัด เป็นผู้จัดการกองทุน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางการเงินและช่วยปรับปรุงอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt to Equity Ratio) ของกลุ่มลูกค้า SMEs ของธนาคาร

ซึ่งกลุ่มลูกค้า SMEs ของธนาคาร จะประกอบด้วย

☐ สินเชื่อเพื่อโครงการลดต้นทุนประหยัดพลังงาน SMEs

☐ บริการให้คำปรึกษาแก่ SMEs ร่วมกับ สถาบันคีนันแห่งเอเชีย (Kenan Institute – Asia)

☐ บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัย

☐ บริการเงินโอนให้ผู้รับที่ไม่มีบัญชีธนาคารผ่านระบบ On – line

☐ โครงการ e - Coupon

☐ บริการ m – Commerce ใช้โทรศัพท์มือถือของ AIS

☐ บริการเติมเงินโทรศัพท์พร้อมใช้ (Pre – Paid Phone)

☐ บริการอินเทอร์เน็ตอีซี่เพย์ (Inet Easy Pay)

☐ บริการระบบตอบรับอัตโนมัติ (Interactive Voice Response)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

จากรายงานผลประจำปี 2544 ของธนาคารกสิกรไทย (http://www.gototfb.com/pdf/FinancialStatement/TFB2001_Thai.pdf) จากผลการดำเนินงานตามงบการเงินเฉพาะของธนาคารสำหรับปี 2543 และปี 2544 สาเหตุหลักที่กำไรสุทธิลดลง เนื่องจากธนาคารตั้งค่าเพื่อการด้อยค่าของทรัพย์สินรอการขาย เพื่อให้สามารถรองรับการด้อยค่าของสินทรัพย์ค่าใช้จ่ายในการถือครองและค่าใช้จ่ายในการขายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนผลการขาดทุนจากการขายของทรัพย์สินรอการขายที่มีอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของธนาคารในการจัดการทรัพย์สินรอการขายด้วยหลักความระมัดระวังยิ่งขึ้น และได้ตั้งเผื่อนี้สงสัยจะสูญเพิ่ม เพื่อรองรับผลการขาดทุนทั้งหมดที่จะเกิดจากการขายลูกหนี้ของธนาคารให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย

ผลการดำเนินงานประจำปี 2544 คณะกรรมการของธนาคารเสนอผลการดำเนินงานดังนี้

ขาดทุนคงเหลือยกมาจากงวด 31 ธันวาคม 2543	88,173,511,823.92	บาท
กำไรสุทธิประจำปี 2544	1,008,450,264.49	บาท
การจำหน่ายส่วนเกินทุนจากการตีราคาทรัพย์สิน	163,580,374.46	บาท
ขาดทุนคงเหลือยกไปงวดบัญชีหน้า	87,001,481,184.97	บาท

(ไม่จ่ายเงินปันผลสำหรับรอบระยะเวลา 1 ปี ของปี 2544)

ตารางที่ 5.1 สถิติฐานะการเงินและผลการดำเนินงานงบการเงินเฉพาะของธนาคาร

(หน่วย : ล้านบาท)

	2544	2543	2542	2541	2540
สินทรัพย์					
เงินสด	12,142	11,959	14,612	9,400	10,227
รายการระหว่างธนาคารและตลาดการเงิน	164,496	172,048	94,767	69,068	87,195
หลักทรัพย์ซื้อ โดยมีสัญญาขายคืน	3,700	200	23,800	33,475	
เงินลงทุนสุทธิ	113,465	83,777	87,040	52,893	39,243
เงินให้สินเชื่อ (หักค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและค่า เผื่อการปรับมูลค่าจากการปรับโครงสร้างหนี้	437,440	455,810	467,089	490,672	581,873
ดอกเบี้ยค้างรับ	2,103	2,231	2,607	8,713	8,723
ทรัพย์สินรอการขายสุทธิ	11,634	12,670	6,705	1,561	1,458
ภาระของลูกค้าจากการรับรอง	612	706	845	1,054	2,288
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์สุทธิ	22,173	22,290	18,851	19,880	20,452
สินทรัพย์อื่น	6,520	6,386	8,380	11,723	10,451
รวมสินทรัพย์	774,385	768,077	724,696	704,439	795,385
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น					
เงินฝาก	664,846	647,334	608,734	579,333	588,414
รายการระหว่างธนาคารและตลาดการเงิน	13,831	16,825	23,734	41,842	106,903
หนี้สินจำคืนเมื่อทวงถาม	3,456	2,251	3,643	2,838	2,988
หลักทรัพย์ขายโดยสัญญาซื้อคืน	-	10	-	-	309
เงินกู้ยืมระยะสั้น	-	7,500	-	-	-
เงินกู้ยืมระยะยาว	48,748	48,551	54,908	14,773	16,861
ภาระของธนาคารจากการรับรอง	612	706	845	1,054	2,288
หนี้สินอื่น	15,821	19,320	11,813	13,267	20,814
รวมหนี้สิน	747,314	742,497	703,677	653,107	738,577
ส่วนของผู้ถือหุ้น	27,071	25,580	21,019	51,332	56,808
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	774,385	768,077	724,696	704,439	795,385

1.1.3 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

จากรายงานผลประจำปี 2544 ของธนาคารกสิกรไทย (http://www.gototfb.com/pdf/FinancialStatement/TFB2001_Thai.pdf) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน ดังนี้คือจากสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอยและขยายตัวของสินเชื่อในอัตราที่ลดลง ได้ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งต้องพยายามปรับตัวโดยหันมาให้ความสำคัญกับกลุ่มลูกค้า ผู้บริโภครายย่อยมากขึ้น เนื่องจากเล็งเห็นว่าเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการเติบโต ทำให้การแข่งขันในกลุ่มนี้มีมากขึ้น ธนาคารพาณิชย์หลายแห่งได้พยายามพัฒนาบริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงินรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอของลูกค้า ตลอดจนพยายาม สร้างความพึงพอใจอันสูงสุดแก่ลูกค้าสำหรับธนาคารกสิกรไทย ในฐานะที่เป็นหนึ่งในสถาบันการเงินชั้นนำของประเทศไทย ที่มุ่งมั่นพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ในรอบปีที่ผ่านมา ธนาคารได้มีการนำรูปแบบการบริการใหม่ๆ การพัฒนาเทคโนโลยี และการบริหารจัดการ สายงานวิชาชีพธุรกิจ ที่ดูแลกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการและการขายเพื่อสร้างประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินธุรกิจของธนาคาร โดยกำหนดจากมุมมองด้านความต้องการ ความพึงพอใจในการใช้บริการ โดยมีการจัดกลุ่มลูกค้าของธนาคารจากพฤติกรรมการใช้บริการ รายได้ และความต้องการของลูกค้า เพื่อการปรับปรุง รูปแบบการให้บริการและรูปแบบสาขาให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่มลูกค้าต่อไป นอกจากนี้ ธนาคารยังได้จัดทีมขายตรงให้สอดคล้องกับลักษณะของทุกกลุ่มลูกค้า การปรับรูปแบบบริการนี้จะอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าได้อย่างเต็มที่

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านคลองยาง

หมู่บ้านคลองยาง หมู่ที่ 3 เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สภาพพื้นที่โดยทั่วไปในอดีตมีลักษณะเป็นป่าทึบ มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่สามารถใช้ ประโยชน์เพื่อการอุปโภคได้ 1 แหล่ง และเนื่องด้วยจากการที่มีแหล่งน้ำ มีลักษณะพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ จึงได้มีการอพยพย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐาน บ้านเรือนของชาวบ้าน ซึ่งกลุ่มคนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านรุ่นแรกๆ เป็นคนที่มีถิ่นกำเนิดมาจากหมู่บ้านจันทิก ตำบลจันทิก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้ทำการเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หมู่บ้านนี้กว่า

38 ปี โดยย้ายเข้ามา เมื่อประมาณ พ.ศ. 2506 ซึ่งสาเหตุของการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หมู่บ้านคลองยางแห่งนี้ก็เนื่องมาจากทางราชการในสมัยนั้นมีโครงการที่จะก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำเพื่อใช้ในการ อุปโภค บริโภค รวมถึงนำไปใช้เพื่อการเกษตรของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่และในอำเภอใกล้เคียงคือ อำเภอสีคิ้วและอำเภอสองเนิน จึงได้ทำการก่อสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำลำตะคลองขึ้น อันเป็นผลให้ประชาชนในพื้นที่ก่อสร้างเขื่อนคือหมู่บ้านจันทิกได้รับความเดือดร้อนจำต้องทำการอพยพครอบครัว ออกจากพื้นที่เพื่อไปหาที่ทำกินใหม่ที่มีความอุดมสมบูรณ์สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ จนได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หมู่บ้านคลองยางจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในช่วงแรกที่เข้ามาทำกินอยู่ในหมู่บ้านนี้อาชีพตั้งแต่ดั้งเดิมคือการทำการเกษตร โดยทำการปลูกข้าวโพดเป็นพืชหลักและเนื่องด้วย สภาพพื้นที่ของหมู่บ้านมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกจึงได้มีกลุ่มคนจากหลายพื้นที่ อพยพเข้ามาเพื่อจับจองพื้นที่ทำกินกันเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับการนำเอาพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นๆเข้ามา ปลูก เช่น ได้มีการนำน้อยหน่าเข้ามาปลูกในพื้นที่ของหมู่บ้านคลองยางหรืออาจจะเป็นพืชผักต่างๆที่สามารถรับประทานได้ก็มีการนำมาปลูกเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้หลักของประชาชนในหมู่บ้าน เมื่อการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่อาศัยกันมีจำนวนมากขึ้นจึงได้มีการรวมกลุ่มกันก่อตั้งขึ้นเป็นหมู่บ้าน

ในส่วนที่มาของชื่อหมู่บ้าน “คลองยาง” จากการสอบถามความเป็นมาจากชาวบ้านที่เข้ามาอยู่อาศัยในช่วงแรกๆ ได้ความว่าหมู่บ้านแห่งนี้เป็นหมู่บ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีขนาดไม่กว้างใหญ่มากนักแต่ก็สามารถที่จะให้ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์สำหรับการดำรงชีวิตประจำวันและเอื้อประโยชน์สำหรับการเพาะปลูกได้มากพอสมควร ซึ่งชาวบ้านต่างพร้อมใจกันเรียกว่า “คลองน้ำ” และคลองน้ำแห่งนี้มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการอุปโภคบริโภคของคนในหมู่บ้านเป็นอย่างมาก ชาวบ้านทุกคนจึงต่างให้ความสำคัญกับแหล่งน้ำแห่งนี้เป็นอย่างมากและที่แหล่งน้ำแห่งนี้เองได้มีต้นยางขนาดใหญ่ขึ้นอยู่เองตามธรรมชาติซึ่งชาวบ้านที่มาอยู่หมู่บ้านแห่งนี้ในยุคแรกๆ ต่างก็พูดตรงกันว่าต้นยางต้นนี้เป็นต้นยางเก่าแก่ อยู่มาตั้งแต่สมัยโบราณจึงไม่มีใครกล้าที่จะตัดหรือทำลายต้นยางต้นนี้อีกทั้งชาวบ้านยังร่วมมือที่จะอนุรักษ์ต้นยางต้นนี้ไว้ ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวบ้านได้ร่วมกันสร้างศาลเจ้าไว้ที่ได้ต้นยางและจะมีการทำบุญฉลองศาลเจ้านี้ทุกปีเพื่อเป็นสิริมงคลแก่คนในหมู่บ้านอันแสดงถึงความสามัคคี ของคนในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี ดังนั้นต้นยางต้นนี้จึงอยู่มาจนถึงปัจจุบันเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงต่างพากันตั้งชื่อหมู่บ้านของตนเองว่าหมู่บ้านคลองยางและใช้เรียกกันมาจนถึง ปัจจุบัน

1.2.1สภาพปัจจุบันของหมู่บ้านคลองยาง

ปัจจุบันหมู่บ้านคลองยาง มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 210 ครัวเรือน มีเนื้อที่

ประมาณ 4,446 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 2,410 ไร่

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับหมู่ที่ 4 หมู่บ้านหนองคู	ตำบลหนองสาหร่าย
ทิศใต้	ติดต่อกับหมู่ที่ 18 หมู่บ้านหลักเขต	ตำบลหนองสาหร่าย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับหมู่ที่ 16 หมู่บ้านฝายมอญ	ตำบลหนองสาหร่าย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับหมู่ที่ 15 หมู่บ้านบ่อทอง	ตำบลหนองสาหร่าย

อาชีพส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้านคือการทำการเกษตร พืชที่นิยมปลูกได้แก่ ข้าวโพด อ้อย มะม่วง น้อยหน่า และผักสวนครัว ส่วนที่ดินที่ชาวบ้านในหมู่บ้านถือครองและใช้ทำกิน เป็นที่ดินที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ถือครองที่ถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากที่ดินทั้งหมดในหมู่บ้านนั้นเป็นที่ราชพัสดุของหน่วยราชการที่อยู่ใกล้ๆคือ กรมสรรพากรที่ 5 แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ได้ถือครอง และใช้ทำประโยชน์ติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายสิบปีแล้ว พื้นที่ที่เป็นแหล่งน้ำภายในหมู่บ้านมี 1 แหล่ง ซึ่งในอดีตมีความสำคัญต่อคนในหมู่บ้านเป็นอย่างยิ่ง แต่ปัจจุบันสภาพ แหล่งน้ำที่เคยอุดมสมบูรณ์เมื่อในอดีต ตามคำบอกเล่าของคนกลุ่มแรก ๆ ที่เข้ามาอาศัยอยู่ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป จากเดิม มีการสะสมของตะกอนดิน ที่เกิดจากการชะล้างพังทลายของหน้าดิน (erosion) ทำให้ แหล่งน้ำตื้นเขิน ความสามารถในการกักเก็บน้ำลดน้อยลง ประโยชน์ที่เคยได้จากแหล่งน้ำก็ลด ประสิทธิภาพลงไปด้วย แต่ในปัจจุบันชาวบ้านยังคงใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำนี้อยู่ โดยใช้ ประโยชน์ในการเพาะปลูกพืชผัก ที่มีเนื้อที่เพาะปลูกไม่มากนัก นอกจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติ แล้วยังได้มีการจัดทำฝายน้ำล้น เพื่อใช้สำหรับกักเก็บน้ำในช่วงฤดูแล้ง ส่วนในช่วงฤดูที่มีปริมาณ น้ำฝนมากก็ปล่อยให้ไหลผ่านไปตามปกติ เพื่อไม่ให้เกิดการเอ่อล้นท่วมพื้นที่การเกษตรและบ้านเรือนของประชาชนทั่วไป

การก่อตั้งบ้านเรือนของประชาชนในหมู่บ้านคลองยาง ลักษณะที่พบโดยทั่วไปจะเป็น บ้านสองชั้นมิได้ดูตามลักษณะบ้านตามชนบททั่วไป เนื่องจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีทั้งที่เป็นสภาพลาดเอียงหรือเป็นลักษณะไหล่เขาและพื้นที่ราบ ซึ่งการสร้างบ้านเรือนในที่สูงหรือการ ยกพื้นบ้านให้สูงจะสามารถช่วยลดผลกระทบที่อาจสร้างความเสียหายจากการเกิดน้ำท่วมได้ การ ตั้งบ้านเรือนในหมู่บ้านจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ในระยะที่ไม่ห่างกันมาก โดยชาวบ้านจะใช้ ศาลาการเปรียญวัดคลองยางหรือบริเวณวัดเพื่อใช้ในการประชุม การรวมตัวกันจัดงาน จัดกิจกรรม ที่สำคัญตามประเพณี โดยมีการยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาและเพื่อใช้ในการกิจการด้านอื่นๆที่จะ อำนวยความสะดวกให้กับคนในหมู่บ้าน

ระบบสาธารณูปโภคของหมู่บ้าน ได้มีการจัดทำสาธารณูปโภคขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2534 โดย ได้เริ่มโครงการประปาหมู่บ้านซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกรมโยธาธิการ และโครงการนำไฟฟ้า

เข้าสู่หมู่บ้าน เพื่อใช้ในการอำนวยความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน ในส่วนของถนน ที่เป็นเส้นทางหลักที่ใช้ในการเดินทางก็เป็นถนนลาดยางได้ทำการก่อสร้างเมื่อปีพ.ศ. 2533ซึ่งในปัจจุบันก็เริ่มที่จะมีปัญหาบ้างแล้ว เช่นถนนขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อเนื่องจากได้มีการใช้รถบรรทุกพ่วงผลทางการเกษตรเข้าออกถนนสายนี้เป็นประจำเป็นสาเหตุให้ถนนรับน้ำหนักไม่ไหว ซึ่งเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนในหมู่บ้านและผู้สัญจรไปมาเป็นอย่างมาก แต่คณะกรรมการให้หมู่บ้านก็กำลังเตรียมที่จะติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มาปรับปรุงแก้ไขถนนในหมู่บ้านให้ดีขึ้นแล้ว

1.2.3 สภาพเศรษฐกิจ

ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกร รายได้ต่อปีอยู่ที่ระดับประมาณ 30,000 ถึง 150,000 บาท นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่ม เพื่อทำการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย ซึ่งจัดทำโดยกลุ่มแม่บ้านคลองยาง ทำการผลิตผ้าห่มและที่นอน โดยทำการผลิตมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539 โดยใช้เวลาร่วมหลังจากการดำเนินการเกษตรเสร็จแล้วมาร่วมกันผลิต แต่ในปัจจุบันนี้ได้หยุดการผลิตไว้ชั่วคราวเนื่องจากสินค้าที่ผลิตได้นั้น ไม่สามารถที่จะหาตลาดเพื่อขายสินค้าได้มากพอจึงทำให้มีสินค้าที่ผลิตได้เหลือเยอะทำให้ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายต่อไป

บทบาททางธุรกิจของหมู่บ้านคือ ผู้ผลิต โดยชาวบ้านซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกร ก็จะทำการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ ที่สามารถส่งจำหน่ายได้ โดยการจำหน่ายจะส่งต่อไปยังพ่อค้าคนกลาง ที่มารับซื้อผลผลิตทางการเกษตรถึงที่หมู่บ้าน ซึ่งก็จะมีทั้งกลุ่มพ่อค้าจากอำเภอ ปากช่อง และกลุ่มพ่อค้าในหมู่บ้านที่รับซื้อเพื่อไปจำหน่ายยังตลาดสุระนคร ในตัวเมืองจังหวัดนครราชสีมา รายได้ก็จะมาจากการขายผลผลิตให้กลุ่มลูกค้าดังกล่าว

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมและสภาพสังคมของหมู่บ้านคลองยาง มีความคล้ายคลึงกับสภาพสังคมชนบทโดยทั่วไปของทางภาคอีสาน มีลักษณะที่เครือญาติอยู่รวมกันในหมู่บ้านเดียวกัน หรือแม้แต่กลุ่มคนที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่อาศัย ถึงแม้จะไม่ได้มีความเกี่ยวข้องความเป็นญาติ คนในหมู่บ้านทุกคนต่างก็ รู้จักที่จะแสดงไมตรีจิตที่ดีต่อกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อย่างสังเกตเห็นได้ชัดเจน ยกตัวอย่าง เมื่อมีงานประเพณีที่สำคัญต่างๆ ของไทย ทุกคนในหมู่บ้านก็จะมาร่วมกันจัดงานอย่างครึกครื้น สนุกสนาน เป็นกันเอง สร้างความสมัครสมานสามัคคีของคนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ระบบสังคมของหมู่บ้านคลองยางที่มีลักษณะที่บ่งบอกถึงความเป็นสังคมไทย คือ

- 1.อาชีพของคนส่วนใหญ่ คือ การทำการเกษตร
- 2.การมีระบบเครือญาติ
- 3.ความเป็นเพื่อนบ้าน (Neighborhood)
- 4.การมีการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนแรงงาน (Labor- Fuchang Group)
- 5.ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อาวุโสและผู้เยาว์ (Patron – Client Relationship)
- 6.กลุ่มสมัครพรรคพวก (Entourage)

7.ความเป็นชุมชนธรรมชาติ (Natural Village Settlement) คือการรวมกันเป็นหมู่บ้านและมีการขยายขนาดของหมู่บ้านออกไป ตามการเพิ่มของประชากร ทั้งจาก ภายใน และ ภายนอก (การอพยพย้ายถิ่นฐาน) รวมถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ มีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างคนในชุมชน โดยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร

1.2.5 ด้านการปกครอง

มีการปกครองตามแบบระบอบประชาธิปไตย คือ อำนาจอธิปไตยมาจากประชาชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญ 2543 มาตรา 3 ซึ่งหน้าที่ของประชาชนชาวไทย ในรัฐธรรมนูญด้านการปกครอง รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติถึงหน้าที่ของประชาชนชาวไทยไว้ 7 ประการดังนี้

1.หน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

2. หน้าที่ป้องกันประเทศ

3. หน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

4. หน้าที่เสียภาษีอากรตามกฎหมายกำหนด

5. หน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

6. หน้าที่ช่วยเหลือราชการตามที่กฎหมายกำหนด

7. หน้าที่รับการศึกษาอบรม ภายในเงื่อนไข และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ซึ่งหน้าที่ทั้ง 7 ประการเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่ประชาชนในประเทศที่ใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะต้องปฏิบัติ ซึ่งประชาชนในหมู่บ้านคลองยางก็เช่นกัน ดำรงชีวิตโดยอยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้สถาบันการปกครองต่าง ๆ ดำรงอยู่และทำหน้าที่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งช่วยให้ประเทศชาติมีความสงบ เรียบร้อย มั่นคง และ เจริญก้าวหน้าต่อไปผู้นำหมู่บ้านที่อำนาจในการปกครองคือนายขวัญ สมใจเพ็ง ดำรงตำแหน่งเป็น ผู้ใหญ่บ้านคลองยางหมู่ที่ 3 และดำรงตำแหน่งเป็น ประธานกองทุนหมู่บ้านคลองยางด้วย มีหน้าที่ ที่จะนำเสนอปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน และหาแนวทางแก้ไข ซึ่งโดยส่วนใหญ่การแก้ปัญหา คนในหมู่บ้านจะร่วมมือช่วยเหลือกันจนเต็ม

ความสามารถ ถ้าหากเกินความสามารถที่จะแก้ไขก็จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการเข้ามาให้ความช่วยเหลือ

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคลองยางมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า มีการแนะนำให้ความรู้ มีการประชาสัมพันธ์ถึงโครงการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติที่จะนำเข้ามาดำเนินการยังหมู่บ้านคลองยาง และได้มีการสอบถามถึงความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้านเกี่ยวกับ

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของโครงการดังนี้

1.เพื่อให้ท้องถิ่นและชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับคนในหมู่บ้าน

2. ทำให้ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

3. ทำให้ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้ และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานราก

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และสังคม

2) เงิน 1 ล้านบาท จากการสอบถามชาวบ้านมีความเข้าใจถึงจำนวนเงินนี้ว่าเป็นเงินสนับสนุนจากทางรัฐบาล ที่เป็นการให้เปล่ากับหมู่บ้าน ทั่วประเทศ โดยให้คนในหมู่บ้านร่วมกันบริหารจัดการด้วยตนเอง โดยที่ไม่ต้องส่งคืนรัฐบาลแต่อย่างใด แต่จำนวนเงิน 1 ล้านบาท ก็ยังคงอยู่ในหมู่บ้านตลอดไป

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน พบว่า มีการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านขึ้นเพื่อให้เข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารเงิน 1 ล้านบาท ให้เกิดประโยชน์กับคนในหมู่บ้าน โดยเน้นที่ผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจำเป็นต้องมีคณะกรรมการเข้ามาบริหารจัดการ

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านคลองยางพบว่า ได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้กู้ ไว้ดังนี้

1. ผู้กู้ต้องเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านคลองยาง
2. ต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านคลองยาง หมู่ที่ 3 ตำบลหนองสาหร่าย
3. ต้องเป็นผู้ที่คณะกรรมการเห็นสมควรให้เป็นสมาชิก
4. ต้องมีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อย 5 หุ้นขึ้นไป
5. ในการทำสัญญากู้ยืมเงินกองทุน จำเป็นจะต้องมีบุคคลค้ำประกัน จำนวน 2 คน

ต่อผู้กู้ 1 ราย

6. เป็นผู้ที่พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านคลองยาง
7. มีความเสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
8. ผู้กู้ที่มีความประสงค์จะต้องการกู้เงินของกองทุนหมู่บ้าน จะต้องมีการนำเสนอโครงการที่จะกู้เงินไปดำเนินการ โดยต้องแสดงรายละเอียดของโครงการ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ต่อคณะกรรมการด้วย เพื่อที่คณะกรรมการจะได้ใช้ในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้

ซึ่งสมาชิกกองทุนหมู่บ้านคลองยางท่านใด ต้องการที่จะทำการกู้เงินจากกองทุน ต้องมีคุณสมบัติตามที่ได้กำหนดไว้

2) การทำบัญชีของกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนที่ทำหน้าที่ในส่วนของการทำบัญชี ยังขาดความเข้าใจในระบบการลงบันทึกในรูปแบบที่ถูกต้อง ตามหลักของทางบัญชี ซึ่งในส่วนของผู้ที่รับผิดชอบทำบัญชีของหมู่บ้าน คือ เลขานุการกองทุนหมู่บ้านคลองยาง เป็นผู้ทำการเก็บรวบรวมบัญชีกองทุนหมู่บ้าน ในส่วนการบันทึกรายการก็จะมีแบบฟอร์มจากทางพัฒนากรอำเภอปากช่อง นำมาเป็นแบบอย่างให้ในการบันทึก และได้มีการนำเสนอ รายการใช้จ่ายในบัญชีกองทุนหมู่บ้าน ไปยังพัฒนากรอำเภอทุกเดือน

ในส่วนของการเบิกจ่ายเงินกองทุนให้กับสมาชิกที่ทำการขอกู้ ทางคณะกรรมการได้มีการเบิกจ่ายโดยการโอนเข้าบัญชีของผู้กู้แต่ละราย ผ่านทางธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจำนวนตัวเลขที่นำไปบันทึกในรายงานผลการดำเนินงานของกองทุน ก็เป็นตัวเลขเดียวกันกับที่ปรากฏในบัญชีกองทุนหมู่บ้านคลองยางเลขที่บัญชี 06-4303-20-083012-8

วิธีการลงบันทึกรายงานการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านคลองยางหมู่ที่ 3 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นที่ทำการบันทึกดังนี้

1. จำนวนสมาชิกที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้อนุมัติเงินกู้ยืม
2. อาชีพที่ผู้กู้ได้นำเงินไปประกอบอาชีพ โดยแบ่งเป็น

- เกษตรกรรม
- ค้าขาย
- อุตสาหกรรมในครัวเรือน
- ค้าช่าง
- อื่นๆ

3.จำนวนวงเงินในการกู้ยืมของสมาชิกซึ่งสามารถแบ่งเป็น

- 2,000 – 5,000
- 5,001 – 10,000
- 10,001 – 15,000
- 15,001 – 19,999
- เต็มจำนวน 20,000
- มากกว่า 20,000

4.ระยะเวลาในการใช้คืนเงินกู้ยืมของสมาชิก แบ่งเป็น

- ก่อน 3 เดือน
- ระหว่าง 3 – 6 เดือน
- ระหว่าง 6 – 9 เดือน
- ระหว่าง 9 – 12 เดือน
- เต็ม 12 เดือน

โดยทำการบันทึกจำนวนคนในแต่ละรายเอียด และแสดงตัวเลขของยอดเงินที่กู้ไปประกอบอาชีพในแต่ละกลุ่มผู้กู้ และในทุกรายละเอียดอื่นๆ ด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งตรงจุดนี้สามารถที่จะทำให้สมาชิกที่เข้าร่วมในกองทุนหมู่บ้านได้รับทราบ และเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน รวมทั้งเป็นการง่ายต่อการตรวจสอบการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านด้วยเช่นกัน

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรงพบว่า กองทุนหมู่บ้านคลองยางได้มีการดำเนินการกิจการของกองทุนมาเป็นระยะเวลา 9 เดือน ได้มีสมาชิกที่เข้าร่วมกองทุน จำนวน 115 ราย และ อีก 2 กลุ่มองค์กร และได้มีการอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกที่นำเสนอโครงการเพื่อนำเงินไปประกอบอาชีพ จำนวน 61 ราย รวมเป็นเงิน 965,000 บาท

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า จำนวนสมาชิกที่สามารถกู้เงินกองทุนหมู่บ้านได้มีจำนวน 115 ราย จากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 61 ราย ซึ่งผู้กู้สามารถแบ่งกลุ่มอาชีพได้ดังนี้

-กลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ จำนวน 11 ราย โดยสัตว์ที่เลี้ยงเป็นสัตว์เศรษฐกิจ ได้แก่ สุกร โคเนื้อ เป็นต้น คิดเป็นจำนวนเงิน 150,000 บาท

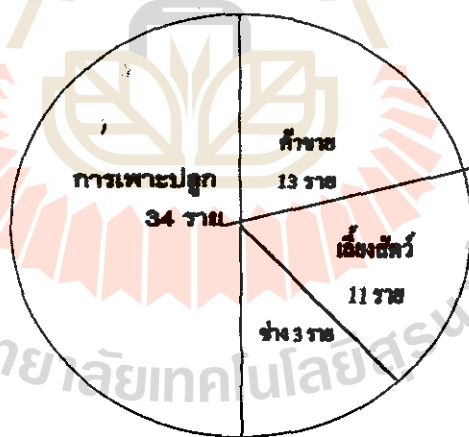
-กลุ่มอาชีพเพาะปลูกพืช จำนวน 34 ราย โดยพืชส่วนใหญ่ที่ทำการเพาะปลูกคือ ข้าวโพด น้อยหน่า และพืชผักสวนครัว คิดเป็นจำนวนเงิน 565,000 บาท

-กลุ่มอาชีพค้าขาย จำนวน 13 ราย โดยสินค้าที่นำมาขายได้แก่ ของกินของใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สบู่ ยาสีฟัน ขนมขบเคี้ยว ข้าวสาร และอื่นๆ อีกมากมาย เป็นต้น รวมถึงการซื้อผลผลิตในหมู่บ้านไปขายยังแหล่งอื่นด้วยเช่นซื้อน้อยหน่าไปขายในตัวเมืองคิดเป็นจำนวนเงิน 195,000 บาท

-กลุ่มอาชีพช่าง จำนวน 3 ราย คือ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า 2 รายและช่างซ่อมรถยนต์ 1 ราย คิดเป็นจำนวนเงิน 55,000 บาท

ลักษณะอาชีพที่เกิดขึ้นจากการนำเสนอโครงการของผู้ที่นั้น เป็นอาชีพที่มีอยู่ก่อนแล้ว โดยที่ผู้ส่วนใหญ่ ทำการกู้เงินเพื่อไปเป็นทุนสนับสนุนการทำอาชีพเดิมของตนเอง

กราฟแสดงการจัดสรรเงินกู้กองทุนหมู่บ้านคลองยาง

รูปที่ 4.1 กราฟแสดงการจัดสรรกองทุนเงินกู้คลองยาง

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า

1.กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง โดยจากการเก็บรวบรวมในรายละเอียดที่เป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนทั้งหมด 12 ตัวชี้วัด ซึ่งสามารถที่จะแสดงถึงความเข้มแข็งของชุมชน และศักยภาพของกองทุน ซึ่งชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความสามัคคีของคนในชุมชน ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามมีค่าความสามัคคีของคนในหมู่บ้านในระดับ มาก 60 % ซึ่งตัวเลขนี้สามารถที่จะแสดงถึงการให้ความร่วมมือร่วมใจของคนในหมู่บ้าน

2. ความซื่อสัตย์ของคนในชุมชน ซึ่งจากการเก็บข้อมูล 50 % มีความคิดเห็นว่าชาวบ้านในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ในระดับมาก ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งดีที่แสดงถึงความไว้วางใจเชื่อใจกันของคนในหมู่บ้านเดียวกัน

3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี การยกย่องบุคคลที่กระทำดี ชาวบ้านมีความคิดเห็นอยู่ที่ระดับปานกลางร้อยละ 50 และระดับมาก ร้อยละ 50 เช่นกัน ซึ่งชาวบ้านจะให้การยกย่องผู้ที่ประพฤติตนในทางสร้างสรรค์ จึงจะได้เป็นที่ยอมรับนับถือ ของคนโดยทั่วไป

4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชน แสดงเป็นตัวเลขมีค่าอยู่ที่ระดับปานกลาง 60% ด้วยเหตุผลที่ว่า ลักษณะหมู่บ้านเป็นลักษณะสังคมไทย การแสดงออกที่มีน้ำใจต่อกันระหว่างคนในหมู่บ้านจึงเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน

5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม เฉลี่ยแล้วประมาณ 4 ครั้งต่อปี ซึ่งวิธีการแสวงหาความรู้ ทำได้โดยอาศัยสื่อต่างๆ และการจัดให้มีการอบรมของหน่วยงานราชการ ในด้านการส่งเสริมอาชีพ

6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ จำนวน 210 ครัวเรือน ซึ่งอาชีพที่ทำโดยส่วนใหญ่คือ การปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์

7. ครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่ปรองดองกัน จำนวน 210 ครัวเรือน เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวยังคงยึดอาชีพทางการเกษตร และมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง จึงไม่มีการย้ายถิ่นฐานกันมากนัก ความอบอุ่นในครอบครัวจึงปรากฏให้เห็นได้

8. ในชุมชนมีการรวมกลุ่มองค์กร จากปี พ.ศ. 2538 มีจำนวนการรวมกลุ่มองค์กร 2 กลุ่ม ในปีนี้ (พ.ศ. 2545) ยังคงมีจำนวนกลุ่มที่เท่าเดิม คือกลุ่มสตรีแม่บ้านคลองยางและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา ผลการสำรวจพบว่าอยู่ในระดับมาก 80 % ซึ่งเป็นผลดีต่อการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านด้วยเช่นกัน

10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา เป็นการช่วยเหลือในลักษณะที่คงที่

11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม จากการสอบถามโดยยกตัวอย่างผู้นำหมู่บ้าน คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ชาวบ้านต่างแสดงความคิดเห็นว่า ใช้ 80 % ด้วยเนื่องจาก

พื้นฐานทางด้านการศึกษาของคนในหมู่บ้านไม่สูงมากนัก คุณสมบัติอื่นๆ จึงเข้ามามีบทบาทสำหรับ ชาวบ้าน ในการเลือกผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งตรงจุดนี้ผู้ใหญ่บ้านมีทั้งคุณธรรมที่ดีในการบริหารจัดการกองทุน

12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน ผลการสำรวจ ปรากฏว่า ตอบว่า ใช่ 60 % ซึ่งการแก้ไขปัญหาจะเกิดจากการร่วมมือกันลงมือกระทำแก้ไขปัญหาโดยอาศัยความคิด และแรงงานจากคนในหมู่บ้านที่พอจะมีความสามารถมาช่วยกัน

2.ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในกลุ่มผู้กู้อาชีพเดียวกัน และได้มีการแนะนำความรู้จากผู้ที่มีดำเนินกิจการประสบผลสำเร็จ

3. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด โดยลักษณะอาชีพที่เป็นเกษตรกรรม ปลูกพืชเป็นผลิตภัณฑ์ สินค้า ดังนั้นจึงมีการติดต่อซื้อขาย ระหว่างหมู่บ้าน หรือต่างอำเภอ

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบB พบว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้กู้ในแต่ละกลุ่มอาชีพ ต่างก็มีประสิทธิภาพกันมากพอ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของตนเองให้ประสบความสำเร็จ เพราะด้วยพื้นฐานอาชีพที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร และการดำเนินงานก็เป็นไปในลักษณะเดิม เพียงแค่เพิ่มทุนในการดำเนินการให้มากขึ้น โดยการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

โดยเฉลี่ยแล้วรายได้ของผู้กู้จะอยู่ที่ 30,000 – 150,000 บาทต่อปี

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B มีการนำเงินที่กู้มาจากกองทุนหมู่บ้านนำมาทำกิจการตามที่ได้นำเสนอต่อคณะกรรมการ โดยจำนวนเงินที่ได้รับ ในแต่ละรายจะไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับประเภทของกิจการที่จะทำ ซึ่งวงเงินสูงสุดที่ให้ผู้กู้คือ 20,000 บาท ซึ่งตรงจุดนี้ ได้รับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกผู้กู้ว่า จำนวนเงินที่อนุมัติให้ผู้กู้ยังมีจำนวนที่น้อยไป สำหรับการนำไปลงทุนประกอบอาชีพของแต่ละราย

โดยมีการอนุมัติเงินกู้ ให้กับผู้กู้ได้ดำเนินการ 1 ครั้ง ครั้งแรก เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2545 เป็นเงินจำนวน 965,000 บาท จำนวน 61 ราย

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1.ในการทำกิจการของผู้กู้ เทคนิค และ วิธีการที่ผู้กู้นำมาใช้ เป็นวิธีการที่เคยมี

ประสบการณ์ในการทำธุรกิจประเภทนั้นๆ มาแล้ว จึงค่อนข้างที่จะมีความเชี่ยวชาญ รู้จักที่จะแก้ไข ปัญหาในการดำเนินกิจการของแต่ละคน ซึ่งการแก้ไขปัญหาก็จะมีความคล้ายคลึงกัน เนื่องจาก ภายในกลุ่มผู้รู้ได้มีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับการทำกิจการอยู่บ่อยครั้ง

2.การหาตลาดที่ดี มีการแสวงหาช่องทางการจำหน่ายสินค้าเพื่อให้ได้ราคา โดย มีการเปรียบเทียบราคาขายผลผลิตให้กับผู้ที่ซื้อที่จะมารับซื้อ หากเห็นว่ามีการให้ราคาที่สูงกว่า ผู้รับซื้อรายอื่นๆ ก็จะมีการสินค้าให้กับผู้ซื้อรายนั้น

3.การหาวัตถุดิบที่ดี กลุ่มผู้รู้ในแต่ละกลุ่มอาชีพ มีการใช้วัตถุดิบที่แตกต่างกัน แต่แนวทางการหาวัตถุดิบมีความคล้ายคลึงกัน ก็จะเป็นการซื้อจากร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าที่เป็น อาหารสัตว์สำเร็จรูป ยกตัวอย่างเช่นผู้รู้ในกลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ วัตถุดิบที่ใช้ คือ ลูกสุกร อาหาร สุกรสำเร็จรูป และอื่นๆ การหาวัตถุดิบที่จำเป็นมาใช้ในการดำเนินกิจการเป็นการซื้อจากร้านค้าที่ ขายอาหารสัตว์ และหาซื้อลูกสุกรจากฟาร์มสุกรในเขตพื้นที่อำเภอปากช่อง

ซึ่งผู้รู้ต่างก็มีความเชื่อมั่นในคุณภาพของวัตถุดิบที่จัดหามาว่ามีประสิทธิภาพ เพียงพอในการพัฒนาผลผลิตของตน

4. การทำบัญชี เนื่องจากการดำเนินกิจการในลักษณะธุรกิจภายในครอบครัว กลุ่มผู้รู้จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำบัญชี จะมีก็เพียงการลงบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรให้ พอเข้าใจถึง จำนวนเงินที่ลงทุน ยอดเงินที่ได้จากการจำหน่าย แต่ไม่มีการจัดทำเป็นรายการทาง บัญชีแต่อย่างใด

5. การวิเคราะห์ประเมิน กิจการที่ตนดำเนินการอยู่ โดยลักษณะการประเมินจะ เป็นการวิเคราะห์กำไร ขาดทุน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับผลการดำเนินการในครั้งก่อน ๆ ถ้ามี กำไรดี ก็หมายความว่า ดำเนินธุรกิจเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งตรงจุดนี้สามารถที่จะทำให้ผู้รู้ได้รู้ถึง ศักยภาพในการดำเนินกิจการของตนเองด้วย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินว่า ควรจะทำ กิจการประเภทนี้ต่อไป หรือจะยุติการทำกิจการ

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1) ผลโดยตรง พบว่า กลุ่มผู้รู้มีรายได้จากการดำเนินกิจการ โดยการจำหน่าย ผลผลิต ซึ่งให้ผลเป็นไปตามความคาดหมาย คือ มีการกำหนดระยะเวลา และการประเมินราคา ขายผลผลิตไว้ ก่อนนำจำหน่าย ทำให้ผู้รู้มีรายได้เป็นจำนวนเงินตามที่ได้คาดการณ์ไว้

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ผู้รู้ได้มีการขยายกิจการของตน โดยการ เพิ่มปริมาณในการผลิต ให้สูงขึ้น โดยใช้เงินทุนสนับสนุนจากการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน และ ยังได้มีการนำอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกให้กับการทำกิจการมาใช้ในการ ดำเนินการด้วย

นอกจากนี้กลุ่มผู้กู้ยังได้มีการศึกษาหาความรู้ในการทำกิจการโดยการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่มผู้กู้อาชีพเดียวกันทั้งในหมู่บ้านเดียวกัน และจากนอกพื้นที่ เพื่อเป็นการสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานของคนให้ดียิ่งขึ้น

3) ผลกระทบทางอ้อม พบว่า ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง ในการทำกิจการ โดยเริ่มตั้งแต่ การรู้จักคิดริเริ่มที่จะทำโครงการ การจัดหาวัตถุดิบ การหาตลาด การแสวงหาเทคนิค และวิธีการในการผลิต รวมถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจ มีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินงานของตนให้ประสบผลสำเร็จสูงสุด เป็นการกระทำที่บ่งบอกถึงแนวโน้มความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

3.ผลการทดลองวิธีการใหม่

จากการศึกษาการทำกิจการของแต่ละกลุ่มผู้กู้ไม่พบว่ามีผู้นำวิธีการดำเนินการที่แปลกใหม่มาใช้ในการผลิต

4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านคลองยาง ได้มีการนำเงินที่กู้ไปประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งได้แก่ การปลูกพืช พืชที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด มะม่วง อ้อย และการเลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่นำมาเลี้ยงได้แก่ วัวเนื้อ เป็นต้น และอาชีพค้าขาย โดยทำการประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจออกเป็นกลุ่มตามกลุ่มอาชีพของผู้กู้

1)กลุ่มอาชีพปลูกพืช

การใช้ปัจจัยนำเข้าที่ดี ด้านคุณสมบัติ และปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่การสนับสนุนทางด้านทุนในการทำกิจการ เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดหาปัจจัยนำเข้าที่ดีมีคุณภาพ ต่อการผลิต และมีความเพียงพอการมีกระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการเตรียมการวางแผนการปฏิบัติงาน โดยกำหนดวัน เวลาที่จะทำกิจกรรมในกระบวนการ เช่นมีการกำหนดระยะเวลาที่ต้องให้ปุ๋ยบำรุงกับต้นข้าวโพด เป็นต้น มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับการดำเนินการ เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว

การได้ผลผลิตที่ดี ด้านคุณภาพ และปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ การที่ปริมาณของผลผลิตเป็นที่ต้องการของลูกค้า และขายได้ในราคาที่เหมาะสม กลุ่มค่าต่อการลงทุน คือ รายได้จากการขายเมื่อหักค่าใช้จ่าย ยังคงมีจำนวนยอดเงินคงเหลือที่มากพอกับความพึงพอใจของผู้ผลิต

2) กลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินทุนที่กู้ยืมเพื่อนำมาเป็นทุนสมทบในการใช้จ่ายในกิจการ

การมีกระบวนการที่ดีได้แก่ การมีการเตรียมพร้อมในสถานที่ ที่เป็นที่อยู่สำหรับสัตว์ และการคาดการณ์ปริมาณอาหารที่ต้องให้ในแต่ละวัน เพื่อคุณภาพของสัตว์ที่เลี้ยง

การมีผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ การที่สัตว์มีน้ำหนักตัวที่เหมาะสมกับระยะเวลาในการเลี้ยง เพื่อที่จะขายให้ได้ราคา และเป็นที่ต้องการของตลาดด้วยเช่นกัน

3)กลุ่มอาชีพค้าขาย

ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ การมีทุนในการจัดหาสินค้ามา วางขายในร้านของตนเอง เพื่อที่จะสร้างความสะดวกสบายให้กับลูกค้า

การมีกระบวนการที่ดี ได้แก่ การจัดหาประเภทของสินค้าที่มีความหลากหลายให้กับลูกค้าได้เลือกซื้อ การนำเสนอสินค้าที่ดีต่อประชาชน การมีการกำหนดราคาขายที่แน่นอน

การมีผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ และปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ร้านค้ามีสินค้ามาวางจำหน่ายอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่มีรายการของขาด เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการดำเนินกิจการที่ได้ผลตอบรับที่ดี จึงมีรายได้ และมีทุนหมุนเวียนเพื่อนำไปซื้อสินค้า มาวางจำหน่ายเพิ่มขึ้น

5.ผลอื่น ๆที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5.1 ผลที่เกิดจากการจัดการประชุมในหมู่บ้าน พบว่า ทำให้สมาชิกกองทุน ผู้รู้ และชาวบ้านในหมู่บ้านได้มีการปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการมากขึ้น ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินกิจการของโครงการกองทุนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น อันจะส่งผลดีต่อการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านในลำดับต่อไป

5.2 ผลที่เกิดจาก การเข้าไปประเมินการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน พบว่า สามารถทำให้ประชาชนในหมู่บ้านเกิดความสนใจในโครงการกองทุนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น โดยสังเกตจากการที่มีชาวบ้านเข้ามาซักถามถึงรายละเอียดของโครงการ และมีการวิเคราะห์ วิจารณ์ถึงวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

6.1การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1. การเกิดกองทุน พบว่า ได้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้น โดยความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งให้การสนใจสมัครเข้าเป็นสมาชิก และการปฏิบัติตามข้อบังคับ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านคลองยาง

2. ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีการดำเนินการบริหารกองทุนโดยคณะกรรมการ 12 ท่าน ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง จากสมาชิกกองทุนเป็นผู้กมมือสนับสนุน ให้เข้ามาทำหน้าที่ของแต่ละท่าน ที่ได้รับผิดชอบ โดยกรรมการแต่ละท่านต่างก็มีประสบการณ์ ในการเป็นคณะกรรมการของ กลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน

หลักในการบริหารงานใช้หลักของประชาธิปไตย คืออำนาจการตัดสินใจไม่ได้อยู่ที่ประธานกองทุนหมู่บ้านเพียงคนเดียว แต่ต้องเป็นการยอมรับของคณะกรรมการ ด้วย

3. การเรียนรู้พึ่งพาตนเอง พบว่า ผู้กู้แต่ละรายได้มีการพัฒนาการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ในระดับหนึ่ง คือ การมีความคิดที่จะดำเนินโครงการอย่างไรเพื่อให้ประสบความสำเร็จ โดยการสอบถามจากผู้ที่มีประสบการณ์มาก่อน หรือการศึกษาจากผลการดำเนินงานของตนเองแล้วนำมาปรับปรุง แก้ไข ถือเป็นการเรียนรู้และพึ่งพาตนเอง

4. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า มีการสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ จากการดำเนินกิจการ หรือจากเดิมที่มีรายได้น้อย เมื่อนำเงินมาลงทุนเพิ่มในส่วนของเดิม ผลผลิตที่ได้มีเพิ่มสูงขึ้น ผลตอบแทนก็จะเพิ่มสูงขึ้นด้วย ถ้าหากการดำเนินกิจการได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า เช่นนี้ไปเรื่อยๆแน่นอนว่าย่อมสามารถที่จะเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจได้อย่างดี

5. การมีศักยภาพ และความเข้มแข็ง พบว่า ชุมชนมีความเข้มแข็งมากพอที่จะดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านให้ดำเนินกิจการต่อไป และมีศักยภาพเพียงพอต่อความยั่งยืนของกองทุน

6.2 ปัจจัยด้านบวก และด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

1. ปัจจัยทางด้านบวก พบดังนี้

- ความสามัคคีของคนในชุมชน
- ความซื่อสัตย์ของสมาชิกกองทุนที่ทำการกู้ยืมเงิน
- การมีผู้นำที่มีความยุติธรรม
- การที่คนในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน
- การรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

- พื้นฐานทางการศึกษาส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้าน อยู่ในระดับที่น้อย

-ยังขาดบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญชำนาญในเรื่องของการทำบัญชีกองทุน

6.3 การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า มีการจัดการประชุมประสานกองทุนหมู่บ้าน และ คณะกรรมการเดือนละ 1 ครั้ง โดยทางอำเภอปากช่องเป็นผู้สนับสนุนให้มีการประชุม เพื่อรับทราบปัญหาในการดำเนินงาน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ ระหว่างหมู่บ้าน และชุมชน และได้มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกกองทุนได้รับทราบในอีกลำดับหนึ่ง

6.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดพบว่า

1. ความสามัคคีของคนในชุมชน ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามมีค่าความสามัคคีของคนในหมู่บ้านในระดับ มาก 60 % ซึ่งตัวเลขนี้สามารถที่จะแสดงถึงการให้ความร่วมมือร่วมใจของคนในหมู่บ้าน

2. ความซื่อสัตย์ของคนในชุมชน ซึ่งจากการเก็บข้อมูล 50 % มีความคิดเห็นว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ในระดับมาก ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่แสดงถึงความไว้วางใจกันของคนในหมู่บ้านเดียวกัน

3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี การยกย่องบุคคลที่กระทำความดี ชาวบ้านมีความคิดเห็นอยู่ที่ระดับปานกลางร้อยละ 50 และระดับมาก ร้อยละ 50 เช่นกัน ซึ่งชาวบ้านจะให้การยกย่องผู้ที่ประพฤติตนในทางสร้างสรรค์ จึงจะได้เป็นที่ยอมรับนับถือ ของคนโดยทั่วไป

4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชน แสดงเป็นตัวเลขมีค่าอยู่ที่ระดับปานกลาง 60% ด้วยเหตุผลที่ว่า ลักษณะหมู่บ้านเป็นลักษณะสังคมไทย การแสดงออกที่มีน้ำใจต่อกันระหว่างคนในหมู่บ้านจึงเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน

5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม เฉลี่ยแล้วประมาณ 4 ครั้งต่อปี ซึ่งวิธีการแสวงหาความรู้ ทำได้โดยอาศัยสื่อต่างๆ และการจัดให้มีการอบรมของหน่วยงานราชการ ในด้านการส่งเสริมอาชีพ

6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ จำนวน 210 ครัวเรือน ซึ่งอาชีพที่ทำโดยส่วนใหญ่คือ การปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์

7. ครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่ปรองดองกัน จำนวน 210 ครัวเรือน เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวยังคงยึดอาชีพทางการเกษตร และมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองจึงไม่มีการย้ายถิ่นฐานกันมากนัก ความอบอุ่นในครอบครัวจึงปรากฏให้เห็นได้

8. ในชุมชนมีการรวมกลุ่มองค์กร จากปี พ.ศ. 2538 มีจำนวนการรวมกลุ่มองค์กร 2 กลุ่ม ในปีนี้ (พ.ศ. 2545) ยังคงมีจำนวนกลุ่มที่เท่าเดิม คือ กลุ่มสตรีแม่บ้านคลองยางและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา ผลการสำรวจพบว่าอยู่ในระดับมาก 80 % ซึ่งเป็นผลดีต่อการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านด้วยเช่นกัน

10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา เป็นการช่วยเหลือในลักษณะที่คงที่

11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม จากการสอบถามโดยยกตัวอย่าง ผู้นำหมู่บ้าน คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ชาวบ้านต่างแสดงความคิดเห็นว่า ใช่ 80 % ด้วยเนื่องจากพื้นฐานทางด้านการศึกษาของคนในหมู่บ้านไม่สูงมากนัก คุณสมบัติอื่นๆ จึงเข้ามามีบทบาทสำหรับชาวบ้าน ในการเลือกผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งตรงจุดนี้ผู้ใหญ่บ้านมีทั้งคุณธรรมที่ดีในการบริหารจัดการกองทุน

12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน ผลการสำรวจ ปรากฏว่า ตอบว่า ใช่ 60 % ซึ่งการแก้ไขปัญหาจะเกิดจากการร่วมมือกันลงมือกระทำแก้ไขปัญหาโดยอาศัยความคิด และแรงงานจากคนในหมู่บ้านที่พอจะมีความสามารถมาช่วยกัน

2.ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่ามีความรักในแผ่นดินที่ซึ่งใช้เป็นที่พักผ่อนเฝ้าชีวิต ให้กับตนเอง และคนในครอบครัว จึงมีความต้องการที่จะให้มีการพัฒนาไปในทางที่ดีเกิดขึ้น ฉะนั้นจึงเป็นตัวอย่างชี้ให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนที่มีแนวโน้มที่จะยังคงมีอยู่และยั่งยืนตลอดไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การติดตามประเมินผล โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาหมู่บ้านคลองยาง สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านคลองยาง และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด
- 2) เพื่อทราบผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นไปตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด
- 3) เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง

2. วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน รายละเอียดของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้แบบรวบรวมข้อมูล (บร.) เป็นแนวทางในการจัดเก็บข้อมูลรวมถึงพฤติกรรมของชาวบ้านที่สามารถสังเกตเห็นได้ และเก็บรวบรวมข้อมูลจาก Secondary Data ซึ่งเป็นข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้ทำการจัดเก็บไว้แล้ว

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล หรือการประเมินผล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การอธิบายเชิงพรรณนา โดยใช้แบบจำลองการประเมิน CIPP Model คือ การประเมินที่บริบทของหน่วยระบบ (Context) การประเมินที่ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ (Input) การประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ (Process) การประเมินที่ผลผลิตของหน่วยระบบ (Product) สำหรับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำการประเมินเพื่อใช้ในการตัดสินใจ

3. ผลการดำเนินงาน

1. ความเข้าใจของประชาชนในหมู่บ้านเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนในหมู่บ้าน ได้มีความเข้าใจถึง วัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นมาและรายละเอียดอันเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้อย่างตรงตามเป้าหมาย และชัดเจน

2. ผลการประเมินหน่วยระบบ A พบว่า ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ได้มีการจัดการดำเนินการอย่างเรียบง่าย และเป็นกันเอง โดยเป็นการส่งเสริมและแนะนำการดำเนินการประกอบอาชีพ จากกลุ่มผู้กู้ด้วยกัน ซึ่งได้มีการแลกเปลี่ยนและเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมให้กับสมาชิกผู้กู้ด้วยกัน

3. ผลการประเมินหน่วยระบบ B พบว่า การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย เป็นไปด้วยความปกติ ผู้กู้มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพที่จะนำเงินที่กู้ไปดำเนินการ และมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกิจการของตนเองเป็นอย่างดี

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านคลองยาง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อทราบถึงความเข้มแข็งในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งหมู่บ้านคลองยางมีความเข้มแข็งในระดับปานกลางซึ่งดูได้จากการสรุปผลความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งได้สรุปไว้ในปร. 7 ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการสุ่มถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 % ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านคลองยาง และการให้ความร่วมมือในการที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และจากการที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านทุก ๆ เดือน ทำให้ทราบข้อมูลได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อทราบผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดซึ่งกองทุนหมู่บ้านคลองยางเกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้นซึ่งก็ตรงตามความต้องการของทางรัฐบาลที่กระจายเม็ดเงินสู่สังคมรากหญ้าซึ่งดูได้จากจำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านโดยส่วนใหญ่นำไปทำเป็นอาชีพเสริมจากอาชีพหลัก หรือบางส่วนนำไปเพิ่มทุนเพื่อขยายกิจการทำให้มีเงินเพิ่มขึ้น สามารถนำมาจับจ่ายใช้สอยเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคได้ และเงินส่วนที่เหลือยังสามารถนำมาเก็บออมได้อีกด้วย โดยการให้ความร่วมมือของชาวบ้านหมู่บ้านคลองยางและการติดตามข่าวสารกองทุนหมู่บ้านของผู้นำชุมชนอย่างใกล้ชิด ทำให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและนำมาปฏิบัติอย่างถูกต้อง ทำให้ไม่มีอุปสรรคในการดำเนินงานมากนัก และจากการติดตามดูแลอย่างใกล้ชิดของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ พัฒนาการอำเภอ และ หน่วยงานอื่น ๆ อีก ซึ่ง

ได้นำวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านอย่างถูกวิธีและ ได้อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทำให้เรื่องการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเป็นเรื่องที่ไม่ยากสำหรับชาวบ้านหมู่บ้านคลองยาง

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้กับคนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2.1.2 เกิดความสามัคคีกันมากขึ้น โดยการที่คนในหมู่บ้านมีกิจกรรมที่จะต้องช่วยกันคิดช่วยกันทำเพื่อความเข้มแข็งของหมู่บ้านตนเอง

2.1.3 เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการที่คนในหมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนในการกู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพเสริมจากอาชีพหลักทำให้มีรายได้มากขึ้นส่งผลต่อภาพเศรษฐกิจโดยรวม

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 คนในหมู่บ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2.2.2 เนื่องจากคนในหมู่บ้านเป็นคนที่มีความรู้ค่อนข้างน้อย คือ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับประถมศึกษาทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้งที่จึงต้องทำการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐซึ่งบางครั้งก็เกิดการล่าช้า

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชนโดยผู้นำชุมชนต่าง ๆ จะมีการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็นการประชุมที่มีบันทึกตาสาของ แต่ละหมู่บ้านจัดการประชุมขึ้นตามแบบ บรร. ต่าง ๆ หรือจะเป็นการประชุมที่ทางหน่วยงานรัฐบาลจัดขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวิธีการทำงานซึ่งกันและกันและอาจจะพบวิธีการทำงานที่แปลกใหม่ออกไปเพื่อนำไปใช้ในการทำงานของแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพของท้องถิ่นตนเอง

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง กระบวนการสื่อสารหรือสื่อความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิผล การอยู่ในชุมชนอย่างมีสันติ ซึ่งเป็นการเขียนตัวชี้วัดที่แตกต่างไปจากตัวชี้วัดใน บร.2 และเปรียบเทียบกันใน บร.7

5. ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งสมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการสารพัดเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนเติบโตขึ้น

5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกกู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเก่า

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน ฯ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้พบประเด็นที่ควรเสนอแนะให้มีการแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

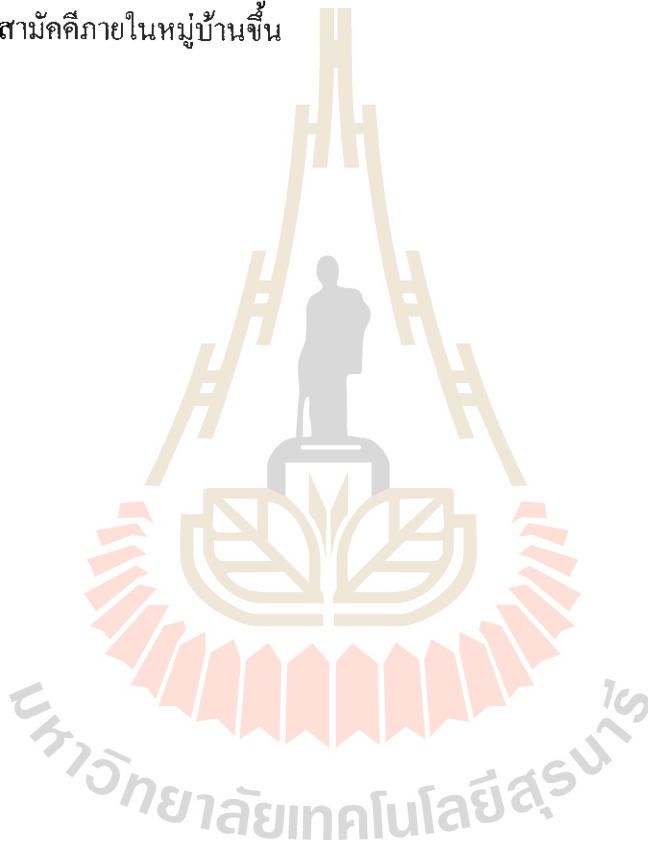
ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไม่ตรงกับความเป็นจริง และไม่เอื้ออำนวยในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ผู้กู้บางรายไม่สามารถหาผู้กู้ค้ำประกันได้เนื่องจากมีฐานะยากจน ทำให้หาผู้ค้ำประกันไม่ได้ตามที่ระเบียบกองทุนกำหนดจึงทำให้หมดสิทธิในการขอกู้เงินจากกองทุนเพื่อนำไปประกอบอาชีพซึ่งเป็นการขัดกับนโยบายของรัฐบาล อันว่าด้วยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่จะช่วยเหลือคนยากจนและกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าของประเทศ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 คณะกรรมการยังขาดความรู้ความเข้าใจในการในการทำบัญชีปัญหานี้ควรจะมีการแก้ไขปัญหาดังนี้ คือหน่วยงานของรัฐควรมีการออกคำสั่งให้เลขาธิการกองทุนจำนวน 1- 2 คนในแต่ละหมู่บ้านของอำเภอปากช่องมาทำการฝึกอบรมการทำบัญชีเบื้องต้นโดยการทำการฝึกอบรมทั้งหมดเพื่อเป็นการฝึกความสามัคคีและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างหมู่บ้านด้วย อันจะนำผลดีต่อไปภายหน้า เนื่องจากผู้เข้าฝึกอบรมก็จะมีความรู้ในการทำบัญชีในการพัฒนากองทุนหรือกิจการของหมู่บ้านต่อไป

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน ผู้ทำสารนิพนธ์ได้พบประเด็นที่ควรเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คณะกรรมการบางส่วนยังไม่ค่อยมีความเข้าใจในการดำเนินงานกองทุน ทำให้บางครั้งการทำงานผิดพลาดไม่ถูกต้องจึงควรที่จะมีหน่วยงานของรัฐจัดการอบรมให้ความรู้และเข้าไปดูแลใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 สมาชิกบางส่วนยังขาดจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ของสมาชิก ภายในหมู่บ้านควรทำการประชาสัมพันธ์และอธิบายถึงผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับและจัดกิจกรรมที่เชื่อมความสัมพันธ์ภายในหมู่บ้านขึ้น

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน.2544 คู่มือการดำเนินงาน
สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับ
จังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,สำนักงาน.2544.คู่มือสำหรับประชาชน
เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ ฯ : โรง
พิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,สำนักงาน.2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
มนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหาร
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองยาง.2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
คลองยาง. นครราชสีมา.

เฉลียว นูรีภักดี และคณะ.2545 ชุติวารสารนิพนธ์. กรุงเทพฯ ฯ :สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงาน
สถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักงาน.2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
การจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.

www.bot.go.th